

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIAŁA NA LATA 2023-2030

Projekt

Opracowanie:

Urząd Gminy Biała

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Dominika Gałęcka, Starsza Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego,
- Maciej Łodyga, Młodszy Specjalista ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

Strategię Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY BIAŁA.....	6
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	8
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	9
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	12
4.1. <i>Ocena sytuacji Gminy</i>	12
4.2. <i>Pożądane priorytety rozwojowe</i>	14
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	16
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BIAŁA.....	18
1. Misja i wizja	19
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	21
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Biała oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie.....	33
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	40
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	43
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	46
ZAŁĄCZNIKI	49
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Biała	49
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	92
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	98

Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 to najważniejszy dokument do kreowania rozwoju lokalnego, który winien być spójny z pozostałymi programami obowiązującymi w Gminie Biała oraz z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią rozwoju województwa łódzkiego 2030* oraz *Strategią Rozwoju Regionalnego 2030*. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

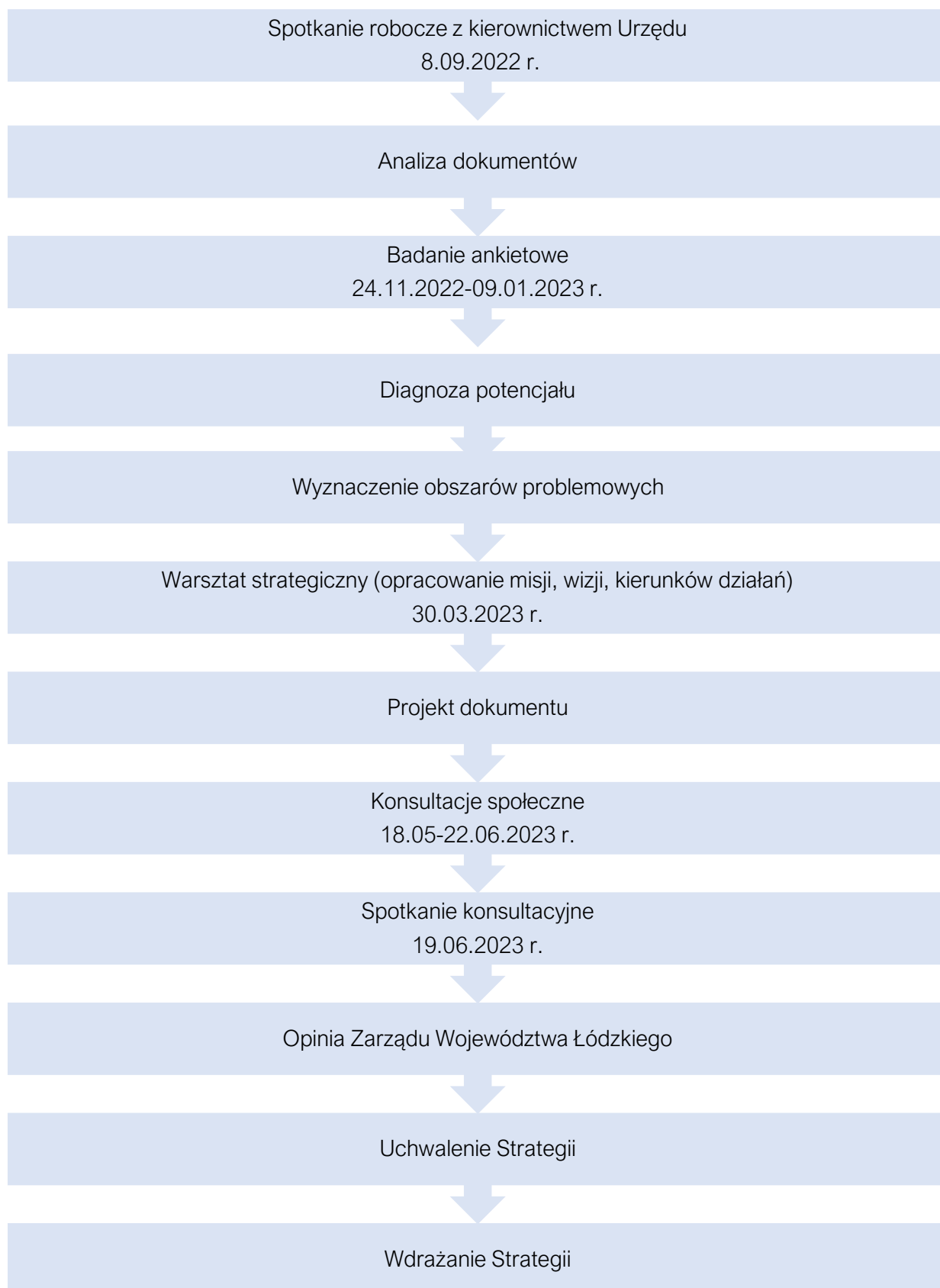
Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Zgodnie z w/w ustawą Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Biała, która dołączona została do dokumentu jako załącznik nr 1.

Prace nad Strategią rozpoczęto w sierpniu 2022 roku, kiedy Wójt Gminy Biała podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr LII/254/22 Rady Gminy Biała z dnia 29 września 2022 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030, w tym tryb konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono **analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy** dokonaną podczas **badania ankietowego** przeprowadzonego wśród mieszkańców. Ponadto w celu szerszego włączenia mieszkańców i interesariuszy Gminy oraz pracowników Urzędu zorganizowano **warsztaty strategiczne**. Warsztaty z przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i rozwój innowacji. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad misją i wizją Gminy Biała oraz celami operacyjnymi i kierunkami działań w określonych obszarach problemowych.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY BIAŁA

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Biała położona jest w powiecie wieluńskim, w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego. Główną funkcją Gminy jest rolnictwo – użytki rolne pokrywają 91% jej powierzchni. W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 Gmina zaklasyfikowana została do Obszaru zielonej gospodarki. Są to tereny posiadające walory turystyczno-środowiskowo-rolne wyróżniające się dużą powierzchnią gleb przeznaczonych pod użytkowanie rolne. Wytyczne dla tego obszaru stanowią, iż grunty rolne powinny być chronione, a występująca wiodąca funkcja terenu (rolnictwo) – rozwijana. Tereny te posiadają również potencjał krajobrazowy, w oparciu o który planuje się rozwijać turystykę aktywną, bazę turystyczną (ekoturystyka i agroturystyka), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej czy kreowanie marki i wizerunków obszarów. W momencie opracowywania niniejszego dokumentu przez teren Gminy przebiegały 2 turystyczne szlaki rowerowe. Niewielka powierzchnia leśna (3,6%) oraz brak rzek czy jezior przyczynia się do tego, iż teren Gminy nie został objęty formami ochrony przyrody – w obrębie Gminy nie występują rezerваты przyrody czy parki krajobrazowe. Wyróżnia się jednak 10 pomników przyrody, na które składają się pojedyncze drzewa lub grupy drzew oraz fragment korytarza ekologicznego Wieruszów (w północno-zachodniej części Gminy).

Z kolei położenie Gminy na styku historycznych ziem Rzeczypospolitej, tj. Wielkopolski, Ziemi Łęczycko-Sieradzkiej, Małopolski i Śląska Opolskiego, uwarunkowało występowanie na jej terenie kilku cennych historycznie obiektów, wpłynęło na historię Gminy, jej dziedzictwo kulturowe oraz silny związek z folklorem. Wśród obiektów zabytkowych wyróżnia się w szczególności kościoły wieluńskie, tworzące szlak kościołów wieluńskich, charakteryzujących ten region.

Główny ciąg komunikacyjny stanowią: droga krajowa nr 74 przebiegająca przez centralną część Gminy na osi wschód-zachód oraz droga ekspresowa S8 (o oznaczeniu międzynarodowym E67) przebiegająca przez teren Gminy na odcinku 2 km przy jej północnej granicy. Przemieszczać się można z wykorzystaniem transportu zbiorowego organizowanego przez PKS Wieluń Sp. z o.o. Miejscowościami objętymi ww. transportem są wszystkie miejscowości w Gminie z wyjątkiem Śmiechenia, Kopydłowa, Przychodów i Pieniek. Mimo istniejących torów kolejowych nie funkcjonuje dworzec kolejowy (najbliższy zlokalizowany jest w Wieluniu).

Polityka przestrzenna w Gminie jest uregulowana – 100% jej powierzchni pokryte jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, przez co nie ma potrzeby wydawania decyzji o warunkach zabudowy. W celu dalszego zapobiegania chaosowi przestrzennemu i lokalizacji obiektów w sposób rozproszony konieczna jest bieżąca aktualizacja planu miejscowego oraz wyznaczanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową.

Największymi miejscowościami w Gminie, tworzącymi zarazem wielofunkcyjny, główny ośrodek lokalny są wsie Biała Druga (będąca siedzibą władz samorządowych), Biała-Parcela oraz Biała Rządowa. Kluczowymi obszarami rozwojowymi są tereny usługowe. Z uwagi na występowanie zwartej zabudowy jednorodzinnej i usługowej rozciągniętej po obu stronach dróg typ wsi określany jest mianem ulicówki.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

W związku z przeważającą rolniczą funkcją i znaczącym pokryciem powierzchni użytkami rolnymi, Gmina charakteryzuje się niewielkim poziomem rozwoju przedsiębiorczości. Mimo, iż liczba działających na terenie Gminy podmiotów gospodarczych corocznie zwiększa się to nadal pozostaje niższa niż średnio w powiecie i województwie. Firmami wyróżniającymi się w Gminie pod względem liczby zatrudnianych pracowników są szkółki drzew i krzewów ozdobnych.

Gmina Biała wyróżnia się niższym niż w powiecie poziomem bezrobocia, co jest sytuacją pozytywną. Mimo to, mieszkańcy bardzo nisko oceniają możliwości uzyskania zatrudnienia na jej terenie. Część mieszkańców dojeżdża do pracy poza granice Gminy, np. do Wielunia, który oferuje większe możliwości pod względem pozyskania satysfakcjonującej pracy i stanowi pod tym względem ośrodek konkurencyjny w stosunku do Gminy.

Infrastruktura drogowa charakteryzuje się dobrym stanem technicznym, choć część dróg nadal wymaga przebudowy lub rozbudowy. Konieczny jest także rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym ścieżek rowerowych i chodników, a także zwiększenie bezpieczeństwa przy przejściach dla pieszych, m.in. poprzez montaż sygnalizacji świetlnej czy odpowiedniego oświetlenia.

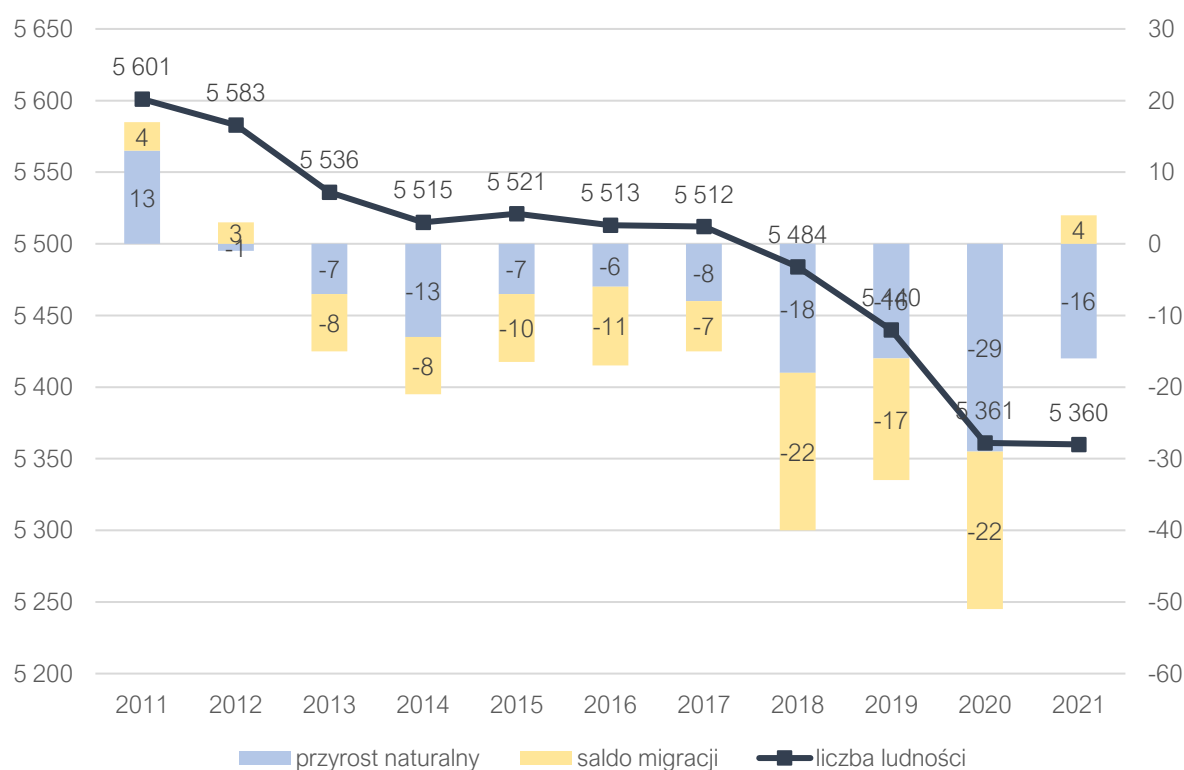
Do sieci wodociągowej dostęp ma 98% mieszkańców, a jakość infrastruktury wodociągowej jest zadowalająca. Konieczna jest jednak modernizacja stacji uzdatniania wody oraz bieżąca rozbudowa sieci wraz z rozwijającą się zabudową mieszkaniową. W 2022 roku uruchomiono nowobudowaną oczyszczalnię ścieków i sukcesywnie rozbudowywano sieć kanalizacyjną w poszczególnych częściach Gminy.

Na teren Gminy nie została doprowadzona sieć gazowa. Sieć internetowa zapewniana jest przez różnych operatorów, a większość gminnych miejscowości posiada dostęp do Internetu światłowodowego. Istnieje również równolegle możliwość podłączenia się do sieci radiowej.

Gmina nie prowadzi monitoringu jakości powietrza, a większość gospodarstw domowych ogrzewana jest za pomocą paliw stałych. Może to obniżać jakość powietrza i w konsekwencji oddziaływać na zdrowie mieszkańców. Dostrzega się potrzebę w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy oraz podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców. W celu przeciwdziałania zanieczyszczeniom powietrza samorząd sukcesywnie kontynuuje termomodernizację budynków użyteczności publicznej.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Największy potencjał rozwojowy danej jednostki stanowią jej mieszkańcy i ich działania oraz podejmowane inicjatywy na rzecz wspólnego dobra i rozwoju Gminy. Niekorzystnym trendem obserwowanym na przestrzeni ostatnich lat jest odpływ ludności – nie tylko z terenu Gminy Biała, ale i z całego powiatu wieluńskiego. Czynniki pozwalającymi na analizę sytuacji demograficznej są m.in. saldo migracji oraz przyrost naturalny, które w ostatnich analizowanych latach w Gminie Biała kształtowały się na poziomie ujemnym. Oznacza to, iż więcej osób wyprowadza się z terenu Gminy niż przybywa do niej, a także, iż liczba zgonów przekracza liczbę urodzeń. Dopiero w 2021 roku obserwuje się dodatnie saldo migracji – jeśli ta sytuacja przerodzi się w trend liczba mieszkańców Gminy może zacząć wzrastać.

Ryc. 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Biała w latach 2011-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niestety, dalsza analiza sytuacji demograficznej również nie przedstawia się korzystnie. Obserwuje się odpływ ludzi młodych z terenu Gminy, a więc osób stanowiących główną siłę rozwoju gospodarczego, mieszkańców, którzy zakładają rodziny oraz podejmują zatrudnienie. Rośnie natomiast współczynnik senioralnego obciążenia demograficznego, czyli liczby osób starszych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Pozytywnym aspektem jest jednak to, iż w Gminie Biała proces ten zachodzi wolniej niż w powiecie oraz województwie. Warto również zauważyć, iż wzrasta liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Niestety liczba osób starszych przewyższa liczbę dzieci i młodzieży zamieszkujących Gminę. Taka sytuacja demograficzna rodzi konieczność tworzenia i zapewniania mieszkańcom nowych usług opiekuńczych i aktywizacji, skierowanych w szczególności do osób starszych. Ponadto, jeśli trendy te

będą się utrzymywać zmieniać się mogą oczekiwania mieszkańców w stosunku do zapewnianych przez Gminę usług. Spadnie zapotrzebowanie na usługi obecnie jeszcze poszukiwane, takie jak żłobki, przedszkola, oferta skierowana do dzieci i młodzieży, a dalej rosnać będzie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, kluby seniora, itp.

W Gminie nie funkcjonują formy opieki nad dziećmi do lat 3. Opiekę przedszkolną zapewniają 3 przedszkola publiczne i jedna filia (przedszkola w Białej). Poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej utrzymuje się na stałym poziomie i w momencie opracowywania niniejszego dokumentu wynosił 87%. Jest to wysoki poziom, pozwalający stwierdzić, iż opieka przedszkolna oferowana na terenie Gminy jest wystarczająca.

Edukację podstawową na terenie Gminy zapewniają 3 szkoły podstawowe, w Białej, Młynisku oraz Naramicach. Największą z nich jest SP w Białej – najliczniejsza pod względem liczby uczęszczających uczniów, posiada również najbardziej rozwiniętą bazę dydaktyczną, która jest dość zróżnicowana w porównaniu do innych szkół. W szkołach nie funkcjonują gabinety pielęgniarki ani stomatologa. Dalsze potrzeby w zakresie szkolnictwa na terenie Gminy to m.in. rozwój infrastruktury wraz z doposażeniem, wzmocnienie wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami, podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej, organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Jakość nauczania w poszczególnych placówkach ocenić można m.in. poprzez analizę wyników egzaminów ósmoklasisty i ich porównanie z innymi jednostkami. Wyróżnia się średni wynik osiągnięty przez uczniów szkół w Białej i Naramicach z egzaminu z matematyki w 2022 roku – był on wyższy niż wyniki z innych egzaminów. Ponadto średni wynik gminy z egzaminu z matematyki był wyrównany ze średnią powiatu i wyższy od średniej województwa. Niekorzystnie w przypadku matematyki wypadła szkoła w Młynisku – być może konieczne jest wprowadzenie dodatkowego wsparcia do uczniów w nauce tego przedmiotu. Zestawiając wyniki egzaminów z języka polskiego i angielskiego osiągnięte przez uczniów gminnych szkół zauważyć można, iż są one nieco niższe od średniej dla powiatu i województwa.

Podmiotem realizującym zadania w zakresie kultury i sportu w Gminie Biała, dla których organem prowadzącym jest Gmina jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Białej. Pod GOKiS podlegają Gminny Ośrodek Kultury w Białej oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Białej wraz z filiami w Łyskorni, Młynisku oraz Naramicach. W zakresie działalności kulturalnej Gmina Biała wyróżnia się pod względem muzycznym – przy GOKiS działają 2 zespoły śpiewacze i 2 orkiestry dęte, otrzymujące nagrody za szczególne osiągnięcia w zakresie twórczości artystycznej oraz upowszechniania i ochrony dóbr kultury.

Z kolei zajęcia i treningi sportowe dla juniorów i seniorów w Gminie organizowane są przez Gminny Ludowy Klub Sportowy w Białej, Ludowy Zespół Sportowy Młynisko oraz Ludowy Klub Sportowy Łyskornia.

Infrastruktura kulturalna i sportowa jest w dobrym stanie technicznym, duża część obiektów jest nowa (np. siłownie zewnętrzne i place zabaw) lub po remoncie (m.in. budynek GOKiS czy Dom Ludowy w Kopydłowie).

Dostrzega się jednak potencjał w dalszym rozwoju kultury i sportu na terenie Gminy w tym m.in. poprzez rozszerzenie oferty GOKiSu, rozwój nowych dziedzin sportowych,

powołanie animatora kultury i sportu, dalszą rozbudowę i modernizację obiektów kulturalnych i sportowych.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy odpowiadają funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Białej oraz 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Gminny monitoring obejmuje place zabaw oraz część budynków użyteczności publicznej.

Gmina Biała nie charakteryzuje się dużą liczbą działających organizacji pozarządowych. Wyróżniają się jednak koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne oraz kluby sportowe.

Opieka zdrowotna dla mieszkańców z terenu Gminy Biała zapewniana jest przez Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Białej, który prowadzi przedsiębiorstwo pod nazwą Ośrodek Zdrowia w Białej, w skład którego wchodzi Przychodnia w Białej Parceli 11 z komórkami organizacyjnymi (w tym m.in. poradnie i gabinety lekarskie oraz pielęgniarskie). Najbliższa stacja pogotowia zlokalizowana jest w Wieluniu na ul. Szpitalnej 16 w odległości 11 km od siedziby Gminy. Druga najbliższa stacja pogotowia zlokalizowana jest w Wieruszowie na ul. Warszawskiej 104. Jest ona oddalona od siedziby Gminy o ok. 23 km. Ponadto w Sokolnikach stacjonuje Zespół Ratownictwa Medycznego, gdzie stacjonuje karetka pogotowia ratunkowego. Na terenie Gminy funkcjonują 2 apteki.

Za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Biała odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej zmniejsza się na przestrzeni lat, lecz nadal pozostaje wyższa niż średnio w powiecie oraz województwie.

Dostrzega się konieczność rozwoju usług skierowanych do osób samotnych i niesamodzielnich, w tym osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. Do usług takich zaliczyć można wsparcie asystenta (dla osób z niepełnosprawnością) oraz opiekuna (dla osób starszych i niesamodzielnich). Na terenie Gminy nie funkcjonują również placówki dziennego pobytu. Zapewnienie dziennej opieki osobom starszym i wymagającym pomocy oraz stworzenie odpowiednich warunków do zaspakajania ich potrzeb w sposób pozwalający na uczestniczenie w życiu społecznym byłoby możliwe dzięki utworzeniu np. Dziennego Domu Pobytu. Inne placówki tego typu to m.in. placówki wsparcia dziennego, dzienne domy i kluby seniora, dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, warsztaty terapii zajęciowej i jednostki reintegracji społeczno-zawodowej. Ich działalność wspiera również usamodzielnienie osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwia wejście na rynek pracy.

Problemem jest również dostępność usług i opieki zdrowotnej dla osób z niepełnosprawnościami – osoby te często mają trudność z dostaniem się do wskazanych placówek. W tym zakresie pomocna byłaby organizacja transportu punktowego, który zapewniałby możliwość przemieszczania się osobom z niepełnosprawnościami pomiędzy miejscem zamieszkania a placówką do której muszą się dostać.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Biała przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza do wypełnienia tradycyjnie (forma papierowa) oraz elektronicznie (za pomocą narzędzia on-line). Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Respondenci składali odpowiedzi od 24 listopada 2022 roku do 9 stycznia 2023 roku.

Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 36 ankiet. Należy więc podkreślić, iż jest to mało reprezentacyjna próbka badawcza. Jednak mimo niewielkiej liczby zebranych ankiet warto przeanalizować poszczególne odpowiedzi, w celu poznania opinii mieszkańców najbardziej zaangażowanych społecznie, którzy zdecydowali się wypełnić ankietę.

Większość respondentów stanowiły kobiety (52,8%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej było w przedziale wiekowym od 26 do 35 lat (38,9%) i od 36 do 45 lat (33,3%). Niespełna 17% respondentów stanowiły osoby w wieku 46-55 lat, a po niecałe 6% osoby w wieku 56-65 lat i powyżej 65 roku życia. Nikt poniżej 25 roku życia nie zdecydował się na wypełnienie ankiety.

Analizując strukturę zatrudnienia 80% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Ponad 8% odpowiadających na pytania zawarte w ankiecie to emeryci lub renciści. Po 5,6% stanowili rolnicy oraz przedsiębiorcy. Wszyscy respondenci są mieszkańcami Gminy Biała, lecz najwięcej ankiet wypełnili mieszkańcy sołectwa Biała Kopiec (7 osób) i Łyskornia (5 osób).

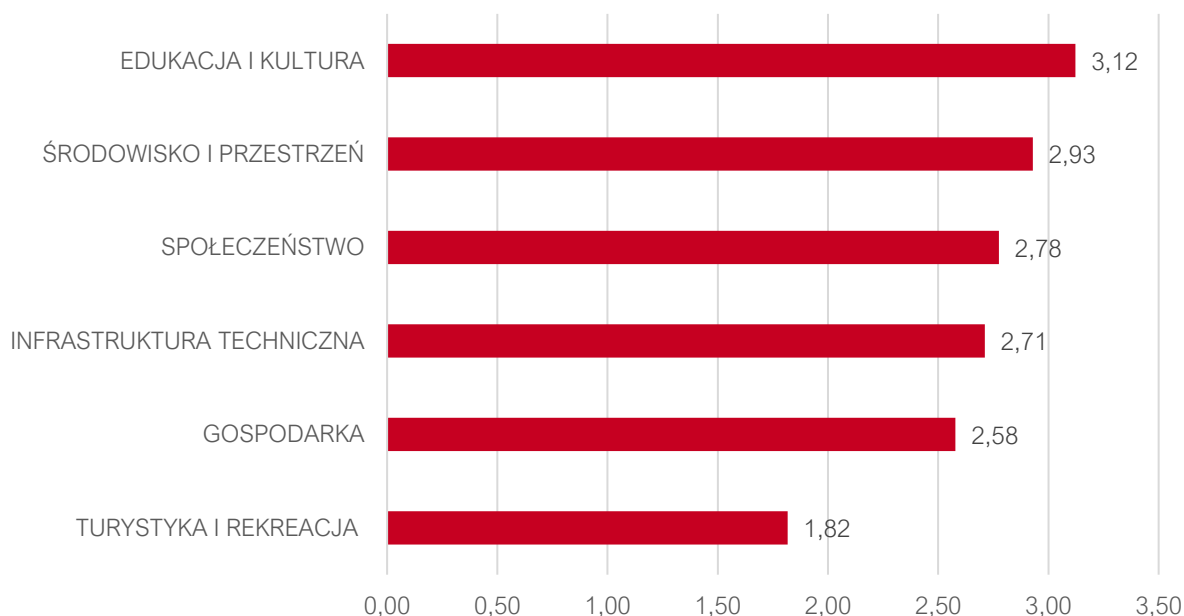
Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Biała w skali od 0 do 5, gdzie:

- 0 – nie mam zdania,
- 1 – bardzo źle,
- 2 – źle,
- 3 – dostatecznie/zadawalająco/neutralnie,
- 4 – dobrze,
- 5 – bardzo dobrze,

mieszkańcy **najkorzystniej** oceniają działania w zakresie **edukacja i kultura** (średnia ocena wynosiła 3,12), z kolei **najmniej korzystnie** obszar **turystyka i rekreacja** (średnia ocena wynosiła 1,82). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 3,58 do 2,93. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,66.

Ryc. 2. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W każdym z obszarów respondenci odpowiadali na szczegółowe pytania pozwalające określić stan istniejący poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy. Najwyżej i najniżej ocenione elementy w każdym z badanych obszarów zestawione zostały w tabeli na następnej stronie.

Najwyżej oceniony został dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (średnia ocena 4,13). Wśród wysoko ocenianych aspektów, gdzie średnia ocen wyniosła ponad 3,5 znalazł się także: system odbioru odpadów na terenie Gminy (3,91), dostęp do przedszkoli (3,69) oraz jakość infrastruktury przedszkolnej (3,53), funkcjonalność budynków administracji publicznej (3,57). Średnia ocena powyżej 3,5 oznacza, iż respondenci oceniają te elementy jako zadowalające lub dobre.

Najniższą średnią ocenę otrzymała/y: oferta spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla młodzieży (1,94), dorosłych (1,56) i seniorów (1,53), dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,79), możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy (1,84), atrakcyjność turystyczna Gminy (1,61), poziom bazy gastronomicznej (1,44) i turystyczno-wypoczynkowej (1,35), działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (1,19), system ścieżek rowerowych (1,18). Średnia ocena poniżej 2 oznacza, iż te elementy funkcjonowania Gminy ankietowani ocenili źle lub bardzo źle.

Tabela 1. Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar:	Najlepiej oceniane:	Najgorzej oceniane:
Spółeczeństwo	Funkcjonalność budynków administracji publicznej	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy
Środowisko i przestrzeń	System odbioru odpadów na terenie gminy	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Świadomość ekologiczna mieszkańców
Infrastruktura techniczna	Dostęp do Internetu	Sieć kanalizacyjna
Turystyka i rekreacja	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	System ścieżek rowerowych Działania promocyjne gminy
Edukacja i kultura	Dostęp do przedszkoli Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

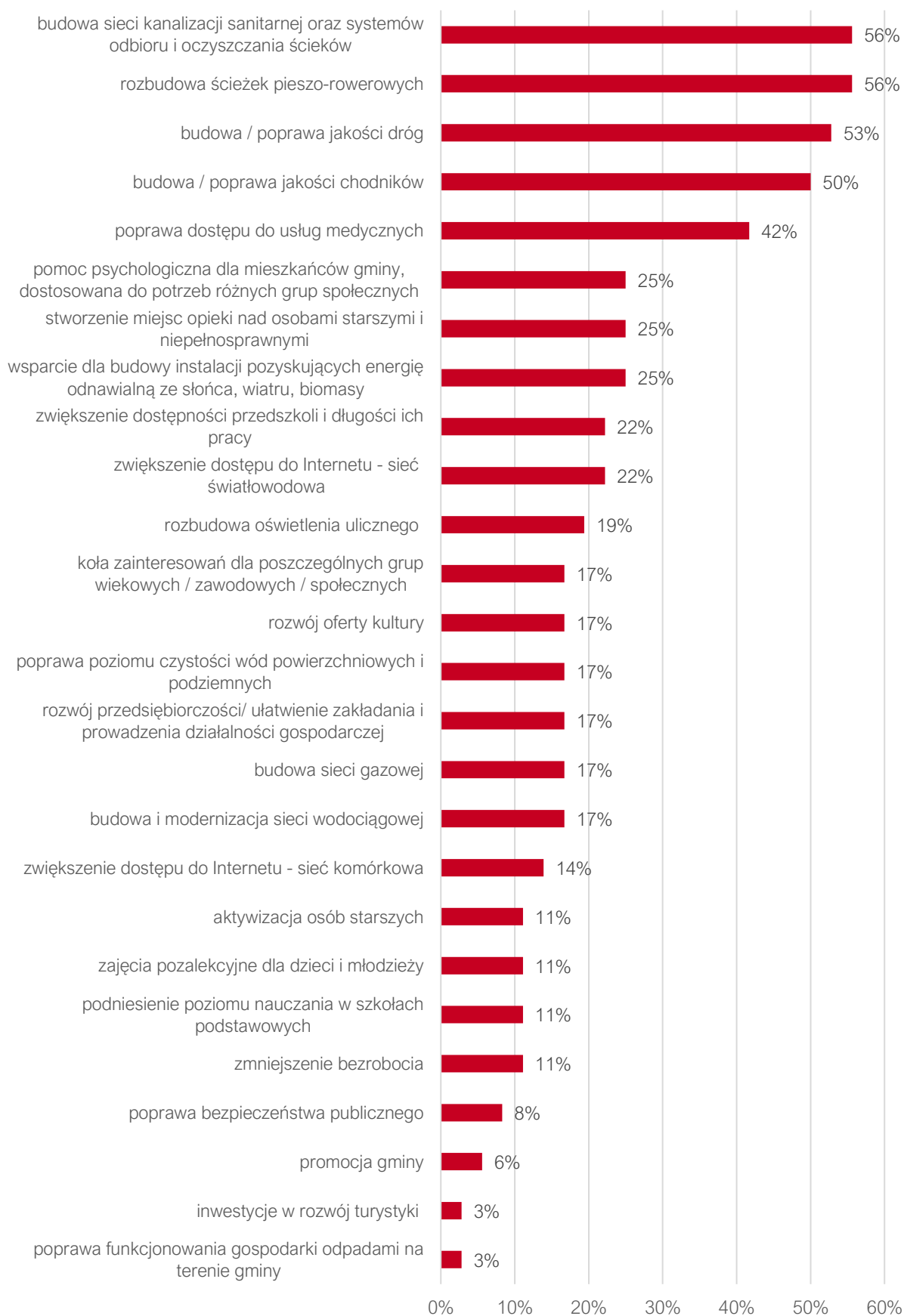
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Mieszkańcy poproszeni zostali o zaznaczenie 5 elementów, które według nich powinny zostać poprawione w pierwszej kolejności. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była **budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz systemów odbioru i oczyszczania ścieków i rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych** – odpowiedź tą zaznaczyło po 56% ankietowanych i pokrywa się ona z wnioskiem z innej części ankiety, gdzie mieszkańcy najniżej ocenili system ścieżek rowerowych. Ponad połowa respondentów wskazała również, iż najpilniejsza inwestycja to **budowa lub poprawa jakości dróg oraz chodników**. Ponadto 42% odpowiadających wskazała na **poprawę dostępu do usług medycznych**, co również jest spójne z wcześniejszymi odpowiedziami.

Na kolejnej stronie zamieszczony został szczegółowy wykres przedstawiający poruszone wyżej aspekty, a także inne elementy, o których ocenę poproszeni zostali respondenci.

Ostatnim pytaniem zadany w ankiecie była prośba o wskazanie co według mieszkańców mogłoby stać się **wizytówką Gminy Biała**, a tym samym elementem promującym ją i wyróżniającym w regionie. Pytanie to było otwarte, a więc respondenci mieli możliwość samodzielnego wpisania odpowiedzi. Oto najczęściej pojawiające się odpowiedzi:

- *Czystość i estetyka,*
- *Bezpieczeństwo mieszkańców,*
- *Ekologia i odnawialne źródła energii,*
- *Najlepsze warunki do rozwoju dzieci i najmłodszych.*

Ryc. 3. Główne priorytety rozwoju Gminy Biała według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę strategiczną Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 24 listopada 2022 roku do 9 stycznia 2023 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Biała przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
• obszar o korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa ze względu na bardzo duży udział gleb o wysokiej przydatności rolniczej oraz korzystne warunki klimatyczne i ukształtowanie terenu; • walory krajobrazowe i kulturalne gminy; • uregulowana polityka przestrzenna – 100% gminy objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • dobry stan dróg, • wysoki stopień zwodociągowania gminy i dobra jakość infrastruktury wodociągowej, systematycznie rozbudowywanej i modernizowanej, • duża część gminy z dostępem do sieci Internetu światłowodowego, • systematycznie prowadzona termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, • rozwinięta i kultywowana tradycja muzyczna – prężnie działające i nagradzane zespoły śpiewacze i orkiestry dęte, • dobry stan techniczny gminnej infrastruktury kulturalnej i sportowej, • zaspokojone zapotrzebowanie względem opieki przedszkolnej,	• niekorzystne trendy demograficzne – odpływ ludność z całego powiatu, ujemne saldo migracji oraz przyrost naturalny w Gminie, zmniejszająca się liczba dzieci, młodzieży i młodych dorosłych oraz zwiększający się udział seniorów w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy, przekraczający liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym; • ograniczenia w przemieszczaniu się transportem zbiorowym – brak stacji kolejowej oraz gminnej komunikacji autobusowej, • niski poziom przedsiębiorczości – mniejsza liczba funkcjonujących przedsiębiorstw niż średnio w powiecie i województwie, • niewielkie możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy, mimo niskiego bezrobocia, • brak form opieki nad dziećmi do lat 3 działający ograniczająca na możliwość powrotu na rynek pracy rodzicom, • konieczność rozwoju infrastruktury okołodrogowej (ścieżki rowerowe, chodniki, oświetlenie, sygnalizacja świetlna), • bardzo niski udział mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną,

- dobry klimat akustyczny, dzięki niewystępowaniu dużych i uciążliwych zakładów przemysłowych oraz dróg o znacznym natężeniu ruchu,
- zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych działających w Gminie i niski stopień bezrobocia na terenie Gminy,
- wyznaczenie obszaru aglomeracji ściekowej i rozpoczęcie prac związanych z zwiększeniem dostępności do sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy,
- uregulowany system gospodarki odpadami,
- działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu dająca możliwość rozwoju oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb mieszkańców.

- wymagający wsparcia system nauczania w gminnych szkołach – konieczność podniesienia wyników egzaminów, rozwoju bazy dydaktycznej i oferty zajęć pozalekcyjnych, zapewnienia wsparcia psychologiczno-pedagogicznego,
- niewielka działalność organizacji pozarządowych mogąca przekładać się na niskie zaangażowane społeczne mieszkańców,
- niedostateczna oferta usług opiekuńczych i warunkujących możliwości rozwoju dla osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- słabo rozwinięta funkcja turystyczno-rekreacyjna gminy, w tym baza gastronomiczna i hotelowa oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna,
- niewystarczająco rozwinięta oferta kulturalno-rozrywkowa dla mieszkańców w różnych grupach wiekowych;
- brak możliwości monitoringu jakości powietrza i ryzyko wystąpienia przekroczeń norm w okresie grzewczym ze względu na znaczny udział gospodarstw ogrzewanych nieekologicznymi źródłami ciepła oraz niską świadomość ekologiczną mieszkańców;
- niezaspokojone potrzeby mieszkańców w zakresie opieki zdrowotnej;
- niewystarczająca jakość niektórych obiektów gminnych i konieczność ich remontów i modernizacji;
- niewystarczająca działalność w zakresie promocji Gminy.

SZANSE

- potencjał do rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej (turystyka pieszo-rowerowa) w oparciu o walory krajobrazowe i dziedzictwo kulturowe,
- stopniowa zmiana mentalnego nastawienia społeczności do współodpowiedzialności za lokalną wspólnotę, partycypowania i aktywności społecznej.

ZAGROŻENIA

- silna antropopresja na środowisko przyrodnicze – pogłębiające się zmiany klimatyczne,
- zwiększające się koszty utrzymania szkół i reformy edukacji,
- niepewność społeczna i gospodarcza związana z sytuacją polityczną oraz wojną w Ukrainie,
- pogłębiające się niekorzystne trendy demograficzne, w szczególności odpływ mieszkańców z terenu Gminy oraz proces starzenia się społeczeństwa.

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BIAŁA

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie strategicznym stworzono misję oraz wizję Gminy Biała, które stanowią drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych.

Misja jest to element strategii, który ukazuje najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie co jest naszym priorytetem.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Biała** brzmi następująco:

Gmina Biała aktywnie rozwija się poprzez sprawne działanie
i zaangażowanie władz samorządowych oraz mieszkańców – samorząd
i mieszkańcy ukierunkowani są na współpracę i integrację gminnej społeczności,
tworząc przyjazne miejsca dla rodzin i wspierając tym samym ambicje osobiste
i zawodowe mieszkańców.

Oprócz misji dla Gminy utworzone zostało również **hasło promocyjne**. Jest to krótki tekst, którego prostota oraz pozytywny wydźwięk ma sprawić, iż zostanie on zapamiętany i z łatwością kojarzony z Gminą.

Hasło promocyjne Gminy Biała:

Biała? Spójrz przez pryzmat!

Hasło to będzie łatwo kojarzone z Gminą Biała, ponieważ przede wszystkim zawiera w sobie nazwę Gminy. Ponadto zachęca do tego, aby nie brać wszystkiego takim jakie jest, ale spróbować spojrzeć na niektóre aspekty w szerszej perspektywie. Patrzenie przez pryzmat pozwoli również zobaczyć Gminę Biała jako miejsce kolorowe, gdzie zawiera się cała paleta barw, a więc różnych możliwości, których można nie dostrzec w pierwszym odbiorze.

W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie **wizji**, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Wizja ukazuje Gminę Białą w perspektywie strategicznej, zmienionej poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez władze celów.

Wizja Gminy:

- obrazuje stan docelowy Gminy w 2030 roku,
- ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy,
- jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Gminy Biała brzmi następująco:

Gmina Biała w 2030 roku wyróżnia się atrakcyjną przestrzenią do życia, pracy i rozwoju osobistego dla wszystkich grup społecznych. Łączy swą tradycję, dziedzictwo lokalne oraz funkcję rolniczą z innymi gałęziami gospodarki i przedsiębiorczości. Jest to Gmina ekologiczna, wyposażona w nowoczesną infrastrukturę, funkcjonalna i bezpieczna, wykorzystująca przewagę w regionie oraz aktywność mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Biała, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, które osiągnięte zostaną poprzez realizację celów operacyjnych. Cele strategiczne i odpowiadające im cele szczegółowe zaprezentowano w tabeli poniżej.

PRZESTRZEŃ	GOSPODARKA	SPOŁECZNOŚĆ
CELE STRATEGICZNE		
CEL I:	CEL II	CEL III
Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko w Gminie Biała	Wzrost gospodarczy w oparciu o zasoby Gminy Biała	Gmina Biała odpowiadająca potrzebom mieszkańców
CELE OPERACYJNE		
I.I. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią I.II. Wysokiej jakości infrastruktura sieciowa i techniczna I.III. Bezpieczni mieszkańcy i środowisko I.IV. Wysoka efektywność energetyczna i czyste powietrze	II.I. Zwiększona aktywność inwestycyjna i możliwości uzyskania zatrudnienia II.II. Rozwinięta oferta rekreacyjno-wypoczynkowa i zachowane dziedzictwo lokalne II.III. Wzmocniony sektor rolniczy i przemysł rolno-spożywczy	III.I. Bogata oferta usług społecznych III.II. Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji, opieki przedszkolnej i żłobkowej III.III. Aktywizacja kulturalno-sportowa oraz integracja mieszkańców

PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny w obszarze dotyczącym ładu przestrzennego zakłada, iż Gmina Biała będzie charakteryzować się **funkcjonalną oraz bezpieczną przestrzenią i czystym środowiskiem**. Aby cel ten został zrealizowany zaplanowano szereg kierunków działań w podziale na 4 cele operacyjne, które zestawione zostały w tabeli na kolejnej stronie.

Kierunki działań w pierwszym celu operacyjnym skupiają się na **zachowaniu ładu przestrzennego**. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią będzie możliwe w oparciu o opracowane dokumenty planistyczne. Zakłada się również zwiększenie dostępności przestrzennej Gminy dla mieszkańców oraz przyjezdnych. Ponadto Gmina charakteryzować się będzie wysoką estetyką miejscowości korelującą z walorami krajobrazowymi terenów wiejskich. Takie gospodarowanie przestrzenią pozwoli na stworzenie harmonijnej całości, która umożliwi dalszy rozwój społeczno-gospodarczy.

Drugi cel operacyjny zakłada, iż Gmina Biała wyposażona zostanie w **wysokiej jakości infrastrukturę techniczną oraz sieciową**, która poprawi jakość życia mieszkańców. W kierunkach działań poruszone zostały kwestie rozwoju sieci drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i internetowej. W dzisiejszych czasach każdy z tych elementów jest niezwykle istotnym czynnikiem mającym wpływ na codzienne życie mieszkańców. Warto podkreślić również znaczenie infrastruktury okołodrogowej, której istnienie przyczynia się nie tylko do ułatwienia funkcjonowania na terenie Gminy, ale przede wszystkim wpływa na poprawę bezpieczeństwa drogowego. Na niezbędną infrastrukturę okołodrogową składają się w szczególności: ciągi pieszo-rowerowe, chodniki i ścieżki rowerowe przy drogach, barierki i oświetlenie, odpowiednie oznakowanie oraz bezpieczne przejścia dla pieszych i skrzyżowania.

Kolejny cel operacyjny skupia się na **zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Biała oraz środowiska naturalnego**. Aspekty te przenikają się wzajemnie, ponieważ w dużej mierze bezpieczeństwo mieszkańców zależy od jakości środowiska naturalnego. Dlatego Gmina podejmie działania wspierające adaptację do zmian klimatycznych oraz zapobiegające wystąpieniu negatywnych skutków suszy oraz powodzi. Realizowane działania skupiać się będą również na innych elementach składających się na szerokorozumianą ochronę środowiska. Należy do nich prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i gospodarki odpadami, powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz szereg innych działań zapobiegających degradacji i zanieczyszczaniu środowiska.

Z ochroną środowiska związany jest również ostatni cel operacyjny, choć zaplanowane w nim kierunki działań skupiają się na **zachowaniu wysokiej jakości powietrza i zapewnieniu bezpieczeństwa i efektywności energetycznej**, w szczególności poprzez wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Stan powietrza bezpośrednio oddziałuje na zdrowie mieszkańców i jakość życia. Dlatego realizowane działania, takie jak wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne czy termomodernizacja budynków, przeprowadzane będą na budynkach użyteczności publicznej, ale również mieszkańcy zachęceni będą do wykorzystywania ekologicznych rozwiązań w swoich gospodarstwach domowych.

Cel strategiczny I

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań
I.I. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią	- Zachowanie ładu przestrzennego w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, w szczególności miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - Wyznaczanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową - Dążenie do zwiększenia dostępności przestrzennej, w tym transportu zbiorowego - Rozbudowa i modernizacja gminnych obiektów i budynków użyteczności publicznej zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego - Poprawa walorów estetycznych przestrzeni publicznej i miejscowości	Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni i estetyki Gminy oraz gminnych obiektów.	- udział powierzchni Gminy objęty dokumentami planistycznymi (%), - powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę (ha), - liczba gminnych obiektów i/lub budynków użyteczności publicznej dostosowanych do zasad projektowania uniwersalnego (szt.),
I.II. Wysokiej jakości infrastruktura sieciowa i techniczna	- Współpraca z zarządami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy, budowy, bezpieczeństwa - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okeodrogowej, w tym ścieżek rowerowych i chodników, a także zwiększenie bezpieczeństwa przy przejściach dla pieszych, m.in. poprzez montaż sygnalizacji świetlnej, barierek, itp. - Poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych	Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz Gminy dzięki wysokiej jakości infrastrukturze drogowej i przydrogowej. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszo-rowerowych.	- długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg (km), - długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników (km), - długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km), - liczba punktów oświetlenia wymienionych na ekologiczne (szt.),

	• Montaż energooszczędnego i ekologicznego oświetlenia publicznego • Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z rozwijającą się zabudową mieszkaniową • Modernizacja stacji uzdatniania wody • Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji Biała i poza nią • Współpraca z operatorami sieci energetycznej oraz sieci światłowodowej	Zapewnienie dostępu do sieci wodociągowej wszystkim mieszkańcom Gminy oraz sieci kanalizacyjnej na obszarze objętym aglomeracją i poza nią.	• długość nowowytbudowanej sieci wodociągowej (km), • długość nowowytbudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • udział mieszkańców objętych dostępem do sieci wodno-kanalizacyjnej (%),
I.III. Bezpieczni mieszkańcy i środowisko	• Wspieranie służb ratowniczych, w szczególności jednostek OSP w zakresie wyposażenia w odpowiedni sprzęt w celu zapewnienia mobilności i zdolności operacyjnych • Przystosowywanie do zmiany klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami • Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją • Działania w zakresie urządzeń wodnych i tworzenie obiektów małej retencji • Doradztwo i/lub działania edukacyjne w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i prawidłowego gospodarowania odpadami • Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, krajobrazu oraz różnorodności biologicznej • Rozwój i zachowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska. Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych. Utrzymanie racjonalnej gospodarki odpadami oraz wysokiego poziomu odzysku i segregacji odpadów oraz wprowadzanie elementów gospodarki o obiegu zamkniętym Zwiększenie powierzchni zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także poziomu zagospodarowania wód opadowych i	• liczba bezpiecznych przejść dla pieszych (szt.), • liczba przeprowadzonych akcji/inicjatyw w zakresie melioracji (szt.), • liczba obiektów małej retencji wodnej (szt.), • powierzchnia objęta zieloną lub niebieską infrastrukturą (ha),

		roztopowych również na terenach prywatnych. Powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej, odtworzenie i wzbogacenie zasobów przyrody oraz skuteczne zarządzanie gatunkami i siedliskami.	
I.IV. Wysoka efektywność energetyczna i czyste powietrze	• Poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza odpowiedzialnych za powstawanie zjawiska tzw. niskiej emisji • Rozwój infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE • Realizacja projektów parasolowych na rozwój fotowoltaiki • Przeprowadzanie dalszej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i wspieranie mieszkańców w termomodernizacji budynków mieszkalnych i prywatnych • Podejmowanie działań służących podniesieniu świadomości ekologicznej mieszkańców • Współpraca z gminami ościennymi w zakresie utworzenia klastra energetycznego	Utrzymanie wysokiej jakości powietrza oraz brak występujących przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu, dzięki wykorzystywaniu nowoczesnych i ekologicznych źródeł ciepła. Wysoka efektywność energetyczna i zwiększenie samowystarczalności energetycznej Gminy dzięki pozyskiwaniu energii z odnawialnych źródeł. Podniesienie wydajności energetycznej budynków i tym samym obniżenie kosztów ich ogrzewania i zużycia energii. Zmiana nawyków społecznych na bardziej proekologiczne i wsparcie mieszkańców w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii, w tym odnawialne.	• liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.), • liczba wymienionych źródeł ciepła (szt.), • poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2,5 (μm), • ilość energii wyprodukowanej przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (J), • liczba budynków poddanych termomodernizacji (szt.), • liczba przeprowadzonych akcji z zakresu edukacji ekologicznej, w tym przeprowadzonych warsztatów, zajęć, konkursów, imprez, itp. (szt.).

GOSPODARKA

Gmina Biała wyróżnia się **bardzo wysokim udziałem rolnictwa w strukturze zagospodarowania gruntów, rozwiniętą dziedziną kultury folkloru oraz niewielkim poziomem przedsiębiorczości**. W odpowiedzi na te 3 składowe funkcjonowania Gminy, zaplanowane zostały kierunki działań w obszarze gospodarki.

Pierwszy cel operacyjny zakłada **wzrost gospodarczy** w oparciu o rozwój przedsiębiorczości. Samorząd dążyć będzie do zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy, w szczególności poprzez tworzenie dobrych warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Konsekwencją większej liczby działających na terenie Gminy firm będą większe wpływy do budżetu Gminy oraz zwiększenie liczby miejsc pracy dla mieszkańców. Celem działań jest także wsparcie mieszkańców w znalezieniu satysfakcjonującego zatrudnienia poprzez podnoszenie ich kompetencji zawodowych i kwalifikacji.

Walory krajobrazowe i uwarunkowania przyrodnicze Gminy stwarzają **potencjał do rozwoju jej funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej**. Zakłada się przede wszystkim rozwój szlaków turystycznych, infrastruktury rowerowej i miejsc wypoczynku, co przełoży się na urozmaicenie możliwości spędzania wolnego czasu w sposób aktywny na terenie Gminy. Funkcja rolnicza Gminy daje także potencjał do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki.

W zaplanowanych kierunkach działań zakłada się również **wspieranie dalszego rozwoju folkloru** oraz promocję Gminy w oparciu o jej zasoby i dziedzictwo lokalne, poprzez m.in. organizację gminnych imprez podnoszących jej rozpoznawalność.

W związku z przeważającą funkcją rolniczą w Gminie zaplanowane zostały również działania **wzmacniające sektor rolnictwa oraz przemysł rolno-spożywczy**. W nawiązaniu do działań związanych z ochroną środowiska oraz obecnego trendu żywności ekologicznej, wspierane będzie stosowanie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie i zachęcanie do przejścia na uprawy ekologiczne. Wśród rezultatów osiągnięcia planowanych działań oczekuje się zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska pochodzącego ze źródeł rolniczych oraz wzmocnienie pozycji Gminy w zakresie rolnictwa na rynku regionalnym.

Omówione kierunki działań zestawione zostały w tabeli na następnej stronie wraz z celami operacyjnymi, oczekiwanymi rezultatami planowanych działań oraz wskaźnikami osiągnięcia zaplanowanych działań.

Cel strategiczny II			
Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań
II.I. Zwiększenie aktywności inwestycyjnej i możliwości uzyskania zatrudnienia	- Tworzenie dobrych warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw skutkujący rozwojem gospodarczym oraz zwiększeniem liczby miejsc pracy - Dążenie do pozyskania nowych przedsiębiorców - Wdrażanie instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji i zdobywaniu doświadczenia zawodowego mieszkańców, w szczególności osób młodych - Wspieranie i aktywizacja mieszkańców pozostających długotrwale bez zatrudnienia	Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy i tym samym kapitału inwestycyjnego. Trwały rozwój firm oraz wprowadzanie na rynek wysokiej jakości produktów. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, przyciągającej nowych przedsiębiorców. Wzrost gospodarczy w wyniku zwiększającej się liczby przedsiębiorstw działających w różnych dziedzinach.	- liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.), - stopień bezrobocia na terenie Gminy (%), - liczba przeprowadzonych akcji/szkoleń/warsztatów wspierających mieszkańców w powrocie na rynek pracy (szt.),
II.II. Rozwinięta oferta rekreacyjno-wypoczynkowa i zachowane dziedzictwo lokalne	- Rozwój turystyki aktywnej i rekreacji w oparciu o potencjał krajobrazowy, w tym rozbudowa szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej - Tworzenie nowych i modernizacja istniejących miejsc wypoczynku i rekreacji - Rozwój bazy turystycznej, w tym w szczególności agroturystyki i ekoturystyki - Wspieranie rozwoju folkloru, w tym gminnych zespołów i grup śpiewaczych - Krzewienie tożsamości lokalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i historyczne	Zapewnienie oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych tradycji i historii Gminy.	- długość szlaków turystycznych (km), - liczba miejsc wypoczynku i rekreacji (szt.), - liczba gospodarstw agroturystycznych/e koturystycznych (szt.), - liczba odbywających się na terenie Gminy

	- Promocja produktów lokalnych we współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich - Promocja obrzędów lokalnych we współpracy z zespołami folklorystycznymi - Zorganizowanie cyklicznej imprezy charakterystycznej dla Gminy i wyróżniającej ją, np. „Święto Jabłka” - Promocja Gminy poprzez organizację imprez (tj. dożynki, festyny, wydarzenia kulturalne i sportowe) oraz gminne zabytki, w szczególności kościoły wieluńskie - Wspieranie gminnych orkiestr dętych oraz zespołów śpiewaczych w uczestnictwie w przeglądach i uroczystościach na terenie kraju	Wzbogacenie oferty kulturalnej Gminy w oparciu o gminne zasoby kulturowe dzięki współpracy samorządu z lokalnymi działaczami. Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej zasobów kulturowych i dziedzictwa lokalnego.	imprez kulturalnych (szt.), liczba odbywających się na terenie Gminy imprez sportowych (szt.),
II.III. Wzmocnienie sektora rolniczego i przemysłu rolno-spożywczego	- Wspieranie tworzenia gospodarstw ekologicznych oraz produkcji żywności wysokiej jakości: ekologicznej, tradycyjnej, regionalnej - Wspieranie modernizacji i restrukturyzacji gospodarstw rolnych, w tym gospodarstw rodzinnych - Wspieranie innowacji w rolnictwie - Wzmacnianie pozycji producentów rolnych w kontaktach z odbiorcami - Promocja i wspieranie dystrybucji lokalnych produktów	Zwiększenie wykorzystania potencjału surowcowego i przetwórczego oraz opłacalności produkcji rolnej. Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu i uprawom ekologicznym. Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej rolnictwa. Produkcja wysokiej jakości bezpiecznej żywności i ograniczenie strat i marnotrawienia żywności.	- udział powierzchni użytkowanej rolniczo w całkowitej powierzchni Gminy (%), - liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników z zakresu innowacyjnego rolnictwa (szt.).

SPOŁECZOŚĆ

Cel strategiczny w obszarze społecznym zakłada, iż **Gmina będzie dobrym miejscem do życia dla wszystkich mieszkańców**, a rozwinięta oferta społeczna, kulturalna, edukacyjna i zdrowotna spełni oczekiwania interesariuszy z różnych grup, charakteryzujących się odmiennymi potrzebami i zainteresowaniami.

Zmieniająca się struktura wiekowa mieszkańców Gminy sprawia, iż konieczne jest **odpowiednie dostosowanie oferowanych na terenie Gminy usług**. W związku z systematycznie rosnącą liczbą seniorów, stanowiącą coraz większy udział wśród mieszkańców Gminy, samorząd podejmie działania, które mają zapobiec wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz pozwolą na ich aktywizację i zapewnią odpowiednią opiekę. Z kolei oferta skierowana do osób z niepełnosprawnościami zakłada wsparcie nie tylko opiekuńcze, ale również umożliwiające usamodzielnienie, podjęcie pracy oraz możliwość uczestnictwa w życiu społecznym.

W odpowiedzi na **niewystarczający dostęp do opieki medycznej** pierwszy cel operacyjny zakłada również dążenie do jej rozwoju na terenie Gminy. Jednak ochrona zdrowia to nie tylko łatwy dostęp do lekarzy, ale także profilaktyka zdrowotna, dlatego też planuje się rozwój kampanii uświadamiających konieczność regularnego badania się oraz zwiększenia świadomości na temat dostępnych badań.

Rozwój nie jest możliwy bez **edukacji na odpowiednim poziomie**. Wysoka jakość kształcenia przekłada się na przyszłą sytuację każdego młodego człowieka, ale wpływa także na kształtowanie się rynku pracy i przedsiębiorczości mieszkańców. Podnoszenie jakości infrastruktury szkolnej i bazy dydaktycznej oraz kompetencji kadry pedagogicznej przełoży się na jakość nauczania, a tym samym na wyniki osiągane przez uczniów. Szkoła jest również dobrym miejscem do rozwijania pasji i zainteresowań uczniów dzięki uczestnictwu w zajęciach pozalekcyjnych oraz edukowania w zakresie prowadzenia zdrowego stylu życia (odżywiania się i uprawiania sportu).

Dostrzega się również potrzebę **rozwój oferty kulturalnej i sportowej**, nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale również dla osób dorosłych. Ostatni cel operacyjny w wymiarze społecznym zakłada zatem m.in. rozszerzenie oferty kulturalnej i sportowej w oparciu o istniejącą oraz nową infrastrukturę. W Gminie Biała wyróżnia się także potencjał mieszkańców i ich chęć do wspólnego działania na rzecz Gminy i lokalnej społeczności. Dlatego planowane kierunki działań zachęcać będą mieszkańców do integracji i angażowania się w inicjatywy oddolne.

Wskazanie kierunki działań stanowić będą podstawę do spełnienia zamierzonych celów.

Cel strategiczny III

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań
III.I. Bogata oferta usług społecznych	• Tworzenie i zapewnianie mieszkańcom nowych usług opiekuńczych i aktywizacji, skierowanych w szczególności do osób starszych • Utworzenie Dziennego Domu Pobytu • Rozwój usług opiekuńczych skierowanych w szczególności do osób samotnych i niesamodzielnych • Dążenie do powstawania podmiotów ekonomii społecznej, takich jak CIS, KIS, WTZ, ZAZ • Organizacja transportu dla osób niesamodzielnych, starszych i z niepełnosprawnością • Usuwanie barier architektonicznych ograniczających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami • Wprowadzanie racjonalnych rozwiązań zgodnych z ustawą o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami • Dążenie do zwiększenia dostępności opieki medycznej • Współpraca z placówkami medycznymi w zakresie informowania o dostępnych badaniach profilaktycznych poprzez system teleinformatyczny • Zwiększenie zasięgu informacyjnego dotyczącego realizowanych programów profilaktycznych • Organizowanie spotkań/szkoleń w temacie profilaktyki zdrowotnej • Nawiązanie współpracy z lekarzami specjalistami	Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnych. Zapewnienie seniorom atrakcyjnych rozrywek i możliwość aktywnego spędzania czasu. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i wspieranie w usamodzielnieniu się osób z niepełnosprawnością dzięki funkcjonowaniu podmiotów ekonomii społecznej. Umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestnictwa w życiu społecznym Gminy, zapewnienie dostępności usług oraz integracji. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej. Zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz	• liczba funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej (szt.), • liczba osób objęta wsparciem transportowym (os.), • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych (szt.), • liczba realizowanych programów profilaktycznych (szt.), • liczba osób korzystających z programów profilaktycznych (os.), • liczba zorganizowanych spotkań/szkoleń w temacie profilaktyki zdrowotnej (szt.), • liczba porozumień zawartych z lekarzami specjalistami (szt.), • liczba realizowanych e-usług (szt.),

	• Wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej • Udostępnianie nowych e-usług publicznych oraz poprawa funkcjonalności i dostępności on-line usług już istniejących • Podnoszenie kompetencji pracowników Urzędu Gminy oraz placówek wspierających mieszkańców	konieczność profilaktyki zdrowotnej. Zwiększenie dostępności e-usług.	
III.II. Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji, opieki przedszkolnej i żłobkowej	• Rozwój bazy infrastrukturalnej żłobków, przedszkoli i szkół wraz z wyposażeniem wspierającym rozwój uczniów • Rozwój bazy sportowej przy szkołach • Poprawa jakości edukacji w placówkach wychowania przedszkolnego i szkołach • Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi • Podnoszenie kompetencji kadry szkół i placówek systemu oświaty i wychowania przedszkolnego • Zacieśnienie współpracy i wymiana doświadczeń między placówkami oświaty • Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży dostosowanych do ich potrzeb i zainteresowań • Zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów gminnych szkół • Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności sportowej	Poprawa jakości bazy oświatowej i sportowej, umożliwiającej edukację na wysokim poziomie oraz utrzymanie odpowiedniej kondycji fizycznej wśród dzieci. Zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3. Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce. Zapewnienie ciekawej i rozwijającej dodatkowe umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży zgodnie z ich zainteresowaniami. Zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży.	• upowszechnienie opieki żłobkowej (%), • upowszechnienie opieki przedszkolnej (%), • liczba poddanych modernizacji placówek oświatowych (szt.), • liczba nowych obiektów sportowych (szt.), • liczba nauczycieli/opiekunów biorących udział w szkoleniach (szt.), • liczba odbywających się zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.),
III.III. Aktywizacja kulturalno-sportowa oraz integracja mieszkańców	• Rozszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu • Tworzenie centrów sołeckich • Powołanie animatora kultury i sportu • Rozwój nowych dziedzin sportowych uprawianych na terenie Gminy	Zwiększenie integracji społeczności lokalnej dzięki funkcjonowaniu centrów sołeckich.	• liczba oferowanych przez GOKiS zajęć kulturalnych (szt.), • liczba oferowanych przez GOKiS zajęć sportowych (szt.),

- Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowej
- Wspieranie rozwoju międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy w zakresie kultury i sportu oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach
- Wspieranie funkcjonujących organizacji pozarządowych i zachęcanie do tworzenia nowych
- Zachęcanie mieszkańców do organizacji inicjatyw oddolnych i angażowania się w życie i rozwój gminy

Wzrost zainteresowania mieszkańców odbywającymi się na terenie Gminy wydarzeniami (kulturalnymi i sportowymi) i zajęciami (różnego typu) oraz zwiększenie liczby aktywnych członków grup i zespołów.

Zwiększenie stopnia zaangażowania mieszkańców w życie i rozwój Gminy.

- liczba funkcjonujących centrów sołeckich (szt.),
- liczba nowych obiektów kulturalnych (szt.),
- liczba nowych obiektów sportowych (szt.),
- liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych (szt.).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Biała oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

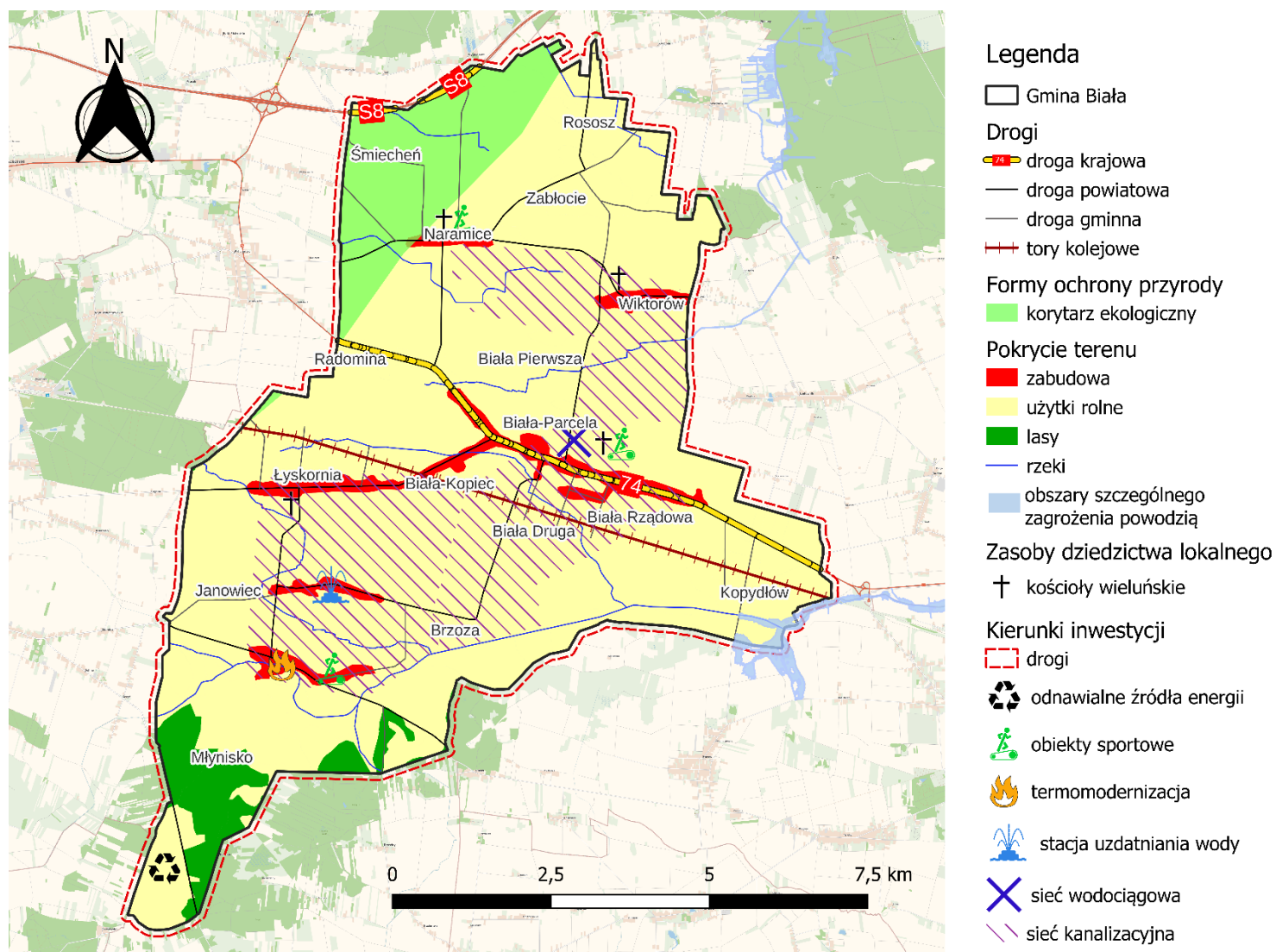
Uwarunkowania Gminy Biała

Gmina Biała jest średniej wielkości gminą wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego. Największymi miejscowościami w Gminie, tworzącymi zarazem wielofunkcyjny, główny ośrodek lokalny są wsie Biała Druga (będąca siedzibą władz samorządowych), Biała-Parcela oraz Biała Rządowa. Główną funkcją Gminy jest rolnictwo – użytki rolne pokrywają 91% jej powierzchni. Niewielkie kompleksy leśne występują tylko w południowej części Gminy. Jedynymi formami ochrony przyrody są pomniki przyrody oraz fragment korytarza ekologicznego Wieruszów, przecinającego Gminę w północno-zachodniej części. Niewielkie zagrożenie powodziowe występuje jedynie przy skrajnie wschodniej granicy Gminy przy rzece Pyszna. Usługi rozmieszczone są dość równomiernie w poszczególnych miejscowościach. W związku powyższym występuje niewielkie zróżnicowanie przestrzenne i ujednolicony krajobraz. Ważnymi zasobami dziedzictwa lokalnego są 4 kościoły, wchodzące w skład Szlaku Wieluńskich Kościołów Drewnianych, rozciągającego się po okolicznych gminach, wyróżniając ten region.

Główny ciąg komunikacyjny stanowi droga krajowa nr 74 przebiegająca przez centralną część Gminy na osi wschód-zachód. Duże znaczenie w zakresie dostępności komunikacyjnej odgrywa również droga ekspresowa S8, umożliwiająca w około 1,5 godziny dojazd do Łodzi oraz Wrocławia, czyli 2 największych ośrodków województwa łódzkiego i dolnośląskiego, pośrodku których Gmina jest położona. Przez środek Gminy przebiegają również tory kolejowe, ale nie zwiększają one jej dostępności komunikacyjnej ze względu na brak dworca/stacji kolejowej.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalnej Gminy Biała został przedstawiony w formie graficznej na kolejnej stronie (Ryc. 4.). Jest zobrazowaniem zaplanowanych w Strategii kierunków działań, które wyznaczone zostały dzięki analizie zdiagnozowanych potrzeb i problemów w istniejących uwarunkowaniach (przeprowadzona została analiza zagospodarowania przestrzennego Gminy, dziedzictwa kulturowego i historycznego, powiązań komunikacyjnych, występujących zasobów naturalnych i obszarów cennych przyrodniczo).

Ryc. 4. Pokrycie terenu oraz uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy Biała

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Corine Land Cover*.

Krótką charakterystyka planowanych inwestycji:

Rozwój infrastruktury technicznej ma na celu przede wszystkim podniesienie jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Gminy oraz ochronę środowiska. W zakresie infrastruktury technicznej zaplanowano:

- **budowę, rozbudowę i modernizację dróg na odcinkach położonych w obrębie całej Gminy** – głównym celem planowanych prac jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego na terenie Gminy, zwiększenie mobilności mieszkańców i ułatwienie przemieszczania się w obrębie Gminy,
- **rozwój sieci kanalizacyjnej w obrębie aglomeracji Biała oraz na obszarze okolicznych wsi** – konieczna jest budowa zbiorowej sieci kanalizacyjnej, która będzie dostarczała ścieki z poszczególnych miejscowości do wybudowanej w 2022 roku dla aglomeracji Biała oczyszczalni ścieków,
- **rozbudowę sieci wodociągowej w miejscowości Biała Parcela oraz na obszarach z rozwijającą się zabudową mieszkaniową** – Gmina charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem zwodociągowania, jednak konieczne jest uzupełnienie istniejącej sieci na niewielkich fragmentach w poszczególnych miejscowościach Gminy oraz jej rozbudowa na obszarach rozwijającej się zabudowy,
- **modernizację stacji uzdatniania wody we wsi Poręby** – inwestycja skutkować będzie poprawą jakości dostarczanej mieszkańcom wody oraz zwiększeniem ciśnienia w sieci wodociągowej,
- **rozwój odnawialnych źródeł energii** – zwiększenie ilości energii elektrycznej i ciepłej produkowanej z odnawialnych źródeł energii wpłynie na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz poprawi jakość powietrza, co bezpośrednio przekłada się na jakość życia i zdrowia mieszkańców.
- **termomodernizację budynków, w tym budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Młynisku** – część gminnych budynków poddana została termomodernizacji, jednak konieczne jest kontynuowanie tych działań na innych budynkach. Termomodernizacja podnosi efektywność energetyczną budynków, tym samym obniżając koszty ich eksploatacji.

W zakresie infrastruktury społecznej zaplanowano rozbudowę obiektów sportowych, mających służyć mieszkańcom Gminy Biała w utrzymaniu odpowiedniej kondycji fizycznej i możliwości uprawianiu sportów. Infrastruktura ta w szczególności służyć będzie dzieci i młodzieży, ale dopuszcza się również organizację zajęć sportowych dla dorosłych mieszkańców Gminy. Wśród zaplanowanych działań zrealizowane zostanie:

- **utworzenie boiska w Białej Parceli przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Białej,**
- **budowa sal gimnastycznych przy szkołach w Naramowicach oraz Młynisku.**

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Biała

1. **Tereny o funkcjach mieszkaniowych** – Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych wsiach Gminy.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Podnoszenie jakości i komfortu życia i zamieszkania,
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy dla budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego,
- Zwiększenie atrakcyjności osadniczej Gminy,
- Kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową we wsiach,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej,
- Dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- Dopuszczenie drugiego pasa zabudowy na zapleczu istniejących budynków usytuowanych wzdłuż ulic w poszczególnych miejscowościach,
- Pełna modernizacja systemu komunikacyjnego oraz rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej terenów osadniczych,
- Wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji.

2. **Tereny o funkcjach usługowych, w tym użyteczności publicznej** – Obszary administracyjno-usługowe, istotne ze względu na obsługę mieszkańców Gminy.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- Zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmacnianie istniejących usług,
- Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- Kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej.

3. Tereny użytkowane rolniczo – Grunty orne, użytki zielone

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zachowanie tożsamości wiejskiej gminy,
- Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów występujących gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego,
- Rozwój rolnictwa ekologicznego (bez stosowania środków ochrony roślin).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- Kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- Przeciwdziałanie rozdrobnieniu arealu rolnego,
- Zalesienia gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- Możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, tereny zieleni urządzonej,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- Zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych.

4. Tereny zieleni, w tym o wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej – fragment korytarza ekologicznego Wieruszów oraz pomniki przyrody.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Ochrona różnorodności biologicznej i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego,
- Zwiększenie dostępności terenów zieleni,
- Przeciwdziałanie degradacji terenów objętych formami ochrony przyrody,
- Wykorzystanie terenów zieleni do rozwoju funkcji turystyki, rekreacji, sportu, aktywnego wypoczynku, ochrony zdrowia i edukacji,
- Wykorzystanie potencjału krajobrazowego i przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie dużego udziału zieleni w strukturze przestrzennej Gminy,
 - Zachowanie różnorodności biologicznej,
 - Wyznaczanie ścieżek turystycznych i rekreacyjnych edukacyjnych wyposażonych w infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej.
- 5. Tereny zieleni, w tym lasy – Obszary dopełniające system przyrodniczy, pełniące głównie rolę rekreacyjno-społeczną (zieleń urządzona, strefy rekreacyjno-wypoczynkowe)**

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni,
- Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i obszarów leśnych do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek),
- Poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej obszaru Gminy,
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu,
- Poprawa warunków klimatycznych,
- Przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego
- Wykorzystanie potencjału krajobrazowego i przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie i tworzenie terenów zieleni, obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych i sportowych z dużym udziałem terenów aktywnych przyrodniczo,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej,
- Dopuszczenie lokalizacji obiektów budowlanych związanych z funkcją obszarów i usługami wspierającymi te funkcje, w tym niezbędnej infrastruktury – przy założeniu minimalizowania negatywnego oddziaływania obiektów na krajobraz,
- Tworzenie obiektów służących turystyce i rekreacji (agroturystyka, ekoturystyka)
- Rozwój turystyki kulturowej, wypoczynkowej, aktywnej (konnej, pieszej, rowerowej w oparciu o wartości przyrodniczo-kulturowe).

6. Wody

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej Gminy,
- Wykorzystanie surowców przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Tworzenie śródpolnych oczek wodnych,
- Realizacja działań z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Biała, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii rozwoju województwa łódzkiego 2030 wyznaczono następujące cele strategiczne:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń

oraz cel horyzontalny:

- Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w *Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030* ze *Strategią rozwoju województwa łódzkiego 2030*.

Tabela 2. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY BIAŁA NA LATA 2023-2030
Cel I: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka I.1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego I.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego I.3. Wsparcie rozwoju MŚP I.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności	I. Wzrost gospodarczy w oparciu o zasoby Gminy Biała II.I. Zwiększona aktywność inwestycyjna i możliwości uzyskania zatrudnienia II.III. Wzmocniony sektor rolniczy i przemysł rolno-spożywczy
Cel II: Obywatelskie społeczeństwo równych szans II.1. Rozwój kapitału społecznego II.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców II.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego	III. Gmina Biała odpowiadająca potrzebom mieszkańców III.I. Bogata oferta usług społecznych III.II. Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji, opieki przedszkolnej i żłobkowej III.III. Aktywizacja kulturalno-sportowa oraz integracja mieszkańców
Cel III: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń III.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska III.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu III.3. Zwiększenie dostępności transportowej III.4. Nowoczesna energetyka w województwie III.5. Racjonalizacja gospodarki odpadami III.6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych	I. Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko w Gminie Biała I.I. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią I.II. Wysokiej jakości infrastruktura sieciowa i techniczna I.III. Bezpieczni mieszkańcy i środowisko I.IV. Wysoka efektywność energetyczna i czyste powietrze III. Gmina Biała odpowiadająca potrzebom mieszkańców III.I. Bogata oferta usług społecznych
Cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo	I. Funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko w Gminie Biała I.IV. Wysoka efektywność energetyczna i czyste powietrze III. Gmina Biała odpowiadająca potrzebom mieszkańców III.I. Bogata oferta usług społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 Gmina Biała zaklasyfikowana została do Obszaru Zielonej Gospodarki. Jest to obszar obejmujący gminy położone na terenie województwa łódzkiego, lecz nie wchodzące w Miejskie Obszary Funkcjonalne. Na obszarach tych dominuje funkcja rolnicza i przyrodnicza. Ponadto ze względu na potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego są obszarami predysponowanymi do rozwoju funkcji turystycznej. Na obszarze tym ważne jest podjęcie działań związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, zwiększaniem opłacalności produkcji rolnej oraz wspieraniem przetwórstwa rolno-spożywczego (produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej). Równocześnie wskazane jest podejmowanie działań wspierających rozwój turystyki, w tym m.in. turystyki aktywnej, rozwój bazy turystycznej (również ekoturystyki i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, itp. Realizacja wspomnianych wyżej działań musi iść w parze z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne.

Ryc. 5. Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 działania są spójne z wytycznymi ujętymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 dla Obszaru Zielonej Gospodarki.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2023-2030. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Biała, Rada Gminy Biała oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać będzie zatem uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych rokrocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Biała będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu wieluńskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2022 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza

sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Biała). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Biała oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Biała będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Biała na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 dla perspektywy finansowej wdrażanej do roku 2023 oraz programu na przyszłą perspektywę finansową, tj. **Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027**;
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (**PS WPR 2023-2027**);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie łódzkim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2022 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, 7
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych jednostek Urzędu Gminy Biała oraz jednostek organizacyjnych Gminy Biała.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem wieluńskim oraz województwem łódzkim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela na kolejnej stronie przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2023-2030 na podstawie uchwały Nr LX/293/23 Rady Gminy Biała z dnia 6 kwietnia 2023 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Biała. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą prawie 236 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych nieco ponad 31 mln zł i podatku od nieruchomości ponad 8,5 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast ponad 235,6 mln zł.

Tabela 3. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii (zł)

	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	podatek od nieruchomości		
2023	34 149 665,11	2 813 947,00	1 100 000,00	41 133 319,00	812 546,00
2024	36 943 613,10	3 450 000,00	1 130 000,00	36 093 613,00	850 000,00
2025	25 552 844,00	3 500 000,00	1 160 000,00	24 452 844,00	1 100 000,00
2026	26 210 958,00	3 800 000,00	1 190 000,00	25 110 958,00	1 100 000,00
2027	27 128 342,00	4 100 000,00	1 220 000,00	26 028 342,00	1 100 000,00
2028	27 942 192,00	4 300 000,00	1 250 000,00	26 842 192,00	1 100 000,00
2029	28 640 747,00	4 500 000,00	1 280 000,00	27 640 747,00	1 100 000,00
2030	29 213 562,00	4 600 000,00	1 310 000,00	28 313 562,00	900 000,00
Ogółem	235 781 923,21	31 063 947,00	8 540 000,00	235 615 577,00	8 062 546,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LX/293/23 Rady Gminy Biała z dnia 6 kwietnia 2023 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Biała.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej
Gminy Biała

Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej
Gminy Biała

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	51
1.1. Informacje ogólne.....	51
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.....	52
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	55
 CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	 59
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	59
2.2. Infrastruktura i środowisko	63
<i>Infrastruktura drogowa</i>	<i>63</i>
<i>Urządzenia sieciowe</i>	<i>64</i>
<i>Gospodarka odpadami</i>	<i>65</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i>	<i>67</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	67
<i>Wykonanie budżetu</i>	<i>67</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	<i>69</i>
<i>Potencjał inwestycyjny</i>	<i>73</i>
 CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	 75
3.1. Demografia	75
3.2. Kapitał społeczny	80
<i>Przedszkola i żłobki.....</i>	<i>80</i>
<i>Edukacja</i>	<i>81</i>
<i>Kultura i sport</i>	<i>86</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne.....</i>	<i>88</i>
<i>Otoczenie wewnętrzne Gminy</i>	<i>88</i>
<i>Otoczenie zewnętrzne Gminy</i>	<i>89</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	90

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

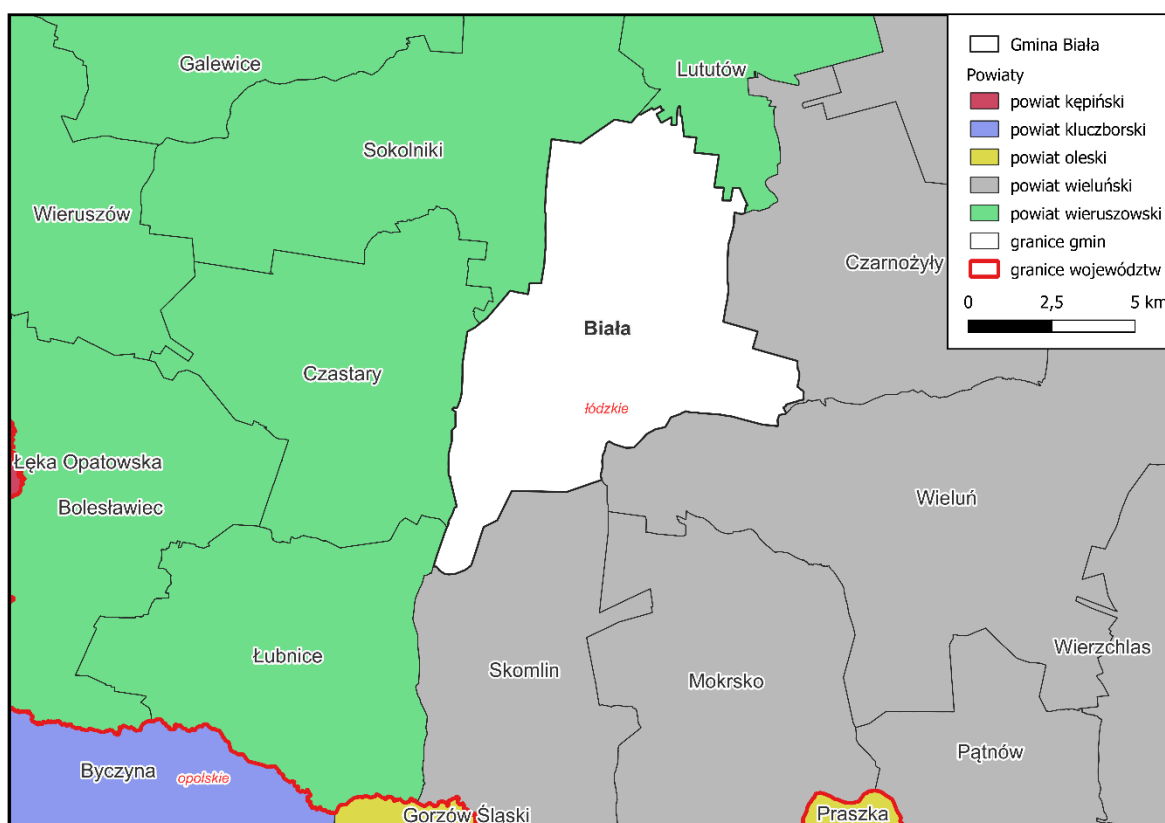
1.1. Informacje ogólne

Gmina Biała, będąca Gminą wiejską, położona jest w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, na pograniczu z woj. łódzkim i opolskim. Wchodzi w skład powiatu wieluńskiego. Według danych GUS z 2021 roku w Gminie zameldowanych było 5 360 mieszkańców, natomiast wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 72 os./km².

Biała graniczy z siedmioma innymi Gminami i są to kolejno:

- od północnego zachodu gmina Sokolniki (pow. wierszowski),
- od północy gmina Lututów (pow. wierszowski),
- od północnego wschodu gmina Czarnożyły (pow. wieluński),
- od wschodu gmina Wieluń (pow. wieluński),
- od południa gmina Skomlin (pow. wieluński),
- od południowego zachodu gmina Łubnice (pow. wierszowski),
- od zachodu gmina Czastary (pow. wierszowski).

Ryc. 6. Położenie Gminy Biała na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Powierzchnia Gminy Biała wynosi 75 km², co stanowi 8,1% powierzchni powiatu wieluńskiego oraz 1,7% województwa łódzkiego. Użytki rolne zajmują 91% powierzchni Gminy, a użytki leśne 3,6%.

W skład Gminy wchodzi 17 sołectw: Biała Pierwsza, Biała Druga, Biała Kopiec, Biała Parcela, Biała Rządowa, Brzoza, Janowiec, Kopydłów, Łyskornia, Młynisko Pierwsze, Młynisko Wieś, Naramice, Radomina, Rososz, Śmiecheń, Wiktorów, Zabłocie.

Sieć komunikacyjną w Gminie tworzy droga ekspresowa S8 – o oznaczeniu międzynarodowym E67 (posiadająca w obszarze Gminy długość 2 km), droga krajowa nr 74 (posiadająca długość 8,598 km), drogi powiatowe o łącznej długości 35,812 km, drogi gminne o łącznej długości 25,076 km oraz drogi pozostałe o łącznej długości 20,88 km. Przez teren Gminy przebiega 67,844 km dróg o nieutwardzonej nawierzchni.

Odległość drogowa ze wsi Biała Druga do Wielunia (będącego siedzibą władz powiatowych) wynosi ok. 10 km, do Łodzi (będącej ośrodkiem wojewódzkim) ok. 115 km, natomiast do Wrocławia ok. 120 km. Podróż samochodem z Białej zarówno do Łodzi, jak i do Wrocławia zajmuje ok. 1,5 h. Świadczy to o niskiej dostępności komunikacyjnej Gminy.

Pomimo przebiegającej przez Gminę trasy kolejowej, w jej granicach nie mieści się żaden działający dworzec kolejowy. Najbliższy zlokalizowany jest w Wieluniu. Obsługuje on połączenia w kierunku miejscowości takich jak: Kępno, Poznań, Herby Nowe, Częstochowa, Tarnowskie Góry, Katowice.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, przyjętej uchwałą nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, zostały wyróżnione następujące Obszary Strategicznej Interwencji:

- Miasta odzyskanych szans,
- Obszar aktywnej integracji,
- Obszar nowej energii,
- Obszar zielonej gospodarki,
- Miejskie Obszary Funkcjonalne.

Ryc. 7. Granice Obszarów Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Gmina została zakwalifikowana do Obszaru zielonej gospodarki.

Obszar zielonej gospodarki obejmuje tereny posiadające walory turystyczno-środowiskowo-rolne położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi. W jego skład wchodzi 94 gminy. Najważniejszym zasobem naturalnym, a zarazem cechą charakterystyczną obszaru, jest ilość gleb przeznaczonych pod użytkowanie rolne. Dodatkowo obszary te posiadają potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego w postaci dolin rzecznych czy obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz potencjał dziedzictwa kulturowego i zagospodarowania turystycznego. W dokumencie

uwypuklono, iż w gminach o wysokim potencjale rolnictwa wchodzącym w skład tego obszary, grunty rolne winny być chronione, a występująca wiodąca funkcja terenu rozwijana.

Zielona gospodarka powiązana jest bezpośrednio z rozwojem rolnictwa i terenów uprawnych w celu zwiększenia produkcji oraz wykorzystaniem zasobów mineralnych ziemi i samowystarczalnością w produkcji upraw.

Poza potencjałem rolniczym w gminach wchodzących w skład tego obszaru występuje potencjał krajobrazowy, który województwo zamierza wykorzystać w celu rozwoju sektora turystycznego – poprzez rozwój turystyki aktywnej, bazy turystycznej (w tym eko i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej czy kreowanie marki i wizerunków obszarów.

Za ostatni cel wyznaczono działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska, a także wzmocnienie odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Przejawiać się to będzie interwencjami z zakresu polepszenia retencyjności zlewni (m.in. zakrzewienia, zadrzewienia, rozwój systemów melioracyjnych) oraz ochrony środowiska (m.in. dbanie o czystość wód i jej poprawa, renaturalizacja siedlisk i cieków wodnych) i infrastruktury przeciwwązgroźeniowej (m.in. przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej).

Gmina Biała zajmuje powierzchnię 75 km², z czego aż 91% tych terenów to użytki rolne, a jedyne 3,6% lasy. Gmina ma więc charakter typowo rolniczy. Największymi miejscowościami w Gminie, tworzącymi zarazem wielofunkcyjny, główny ośrodek lokalny są wsie Biała Druga (będąca siedzibą władz samorządowych), Biała-Parcela oraz Biała Rządowa. Do najbardziej rozwijających się w miejscowości zaliczają się Biała-Parcela, Huby oraz Wiktorów, kluczowymi obszarami rozwojowymi są natomiast tereny usługowe. Za główny ośrodek konkurencyjny dla Gminy uważane jest miasto Wieluń (będące siedzibą powiatowych władz samorządowych), oddalone od miejscowości Biała Druga o zaledwie 10 km.

Na podstawie uchwały Nr XLV/264/10 Rady Gminy Biała z dnia 15 lipca 2010 r., uchwalone zostało „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała”. Studium obejmuje cały obszar Gminy Biała w jej granicach administracyjnych. W przyszłości planowane jest sporządzenie aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Biała.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Biała obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (przyjęty uchwałą nr XVIII/117/16 Rady Gminy Biała z dnia 14 września 2016 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Biała) dotyczący obszaru całej Gminy oraz plan przyjęty uchwałą nr XIX/110/20 Rady Gminy Biała z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Biała, dla dwóch terenów położonych w obrębie geodezyjnym Zabłocie – Góry Świątkowskie. Zmiana ta dotyczyła

dostosowania ustaleń planu do faktycznego zagospodarowania terenu i umożliwienie jego dalszego rozwoju w odniesieniu do urządzeń rekreacyjno-sportowych zlokalizowanych na działce o numerze ewidencyjnym 148/2 stanowiącej własność gminną oraz gospodarstwa rolnego (w tym lokalizacji zabudowy związanej z jego obsługą) na działce o numerze ewidencyjnym 169/1.

Obowiązujące akty prawa miejscowego są aktualizowane, natomiast dodatkowo w trakcie przygotowania jest 1 nowy plan, którego szacowany udział w powierzchni Gminy wynosi 0,11%. Opracowywany plan ma na celu rozbudowę terenów usługowych.

Na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Z uwagi na objęcie 100% powierzchni Gminy Biała miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, nie występuje na jej terenie proceder wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Jest to sytuacja bardzo pozytywna, szczególnie w porównaniu z sytuacją występującą w niektórych jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce, gdzie niekiedy udział powierzchni objętej MPZP jest bardzo znikomy, a wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego stoi na porządku dziennym. Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni gminy i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnego z założeniami ładu przestrzennego w gminie. Aktualnie takowe niebezpieczeństwo nie występuje w obszarze Gminy Biała.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski J. Kondrackiego Gmina Biała położona jest na pograniczu makroregionów: Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej oraz Niziny Południowołódzkiej, w podprovincji Niziny Środkowopolskiej. Cały obszar Gminy położony jest w granicach dorzecza Warty i Prosny. W Gminie swoje źródła posiadają rzeki takie jak Oleśnica czy Struga Węglewska. Przez Gminę Białą przepływa rzeka Pyszna, prawobrzeżny dopływ Oleśnicy, której tereny zalewowe zajmują znaczną część południowego obszaru Gminy.

Ochrona przyrody na terenie Gminy realizowana jest w oparciu o ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku. W rozumieniu ustawy ochrona przyrody oznacza zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, a odbywa się to poprzez wprowadzanie różnych form ochrony przyrody.

Na terenie Gminy występują formy ochrony przyrody w postaci 10 pomników przyrody, o kodach Inspire:

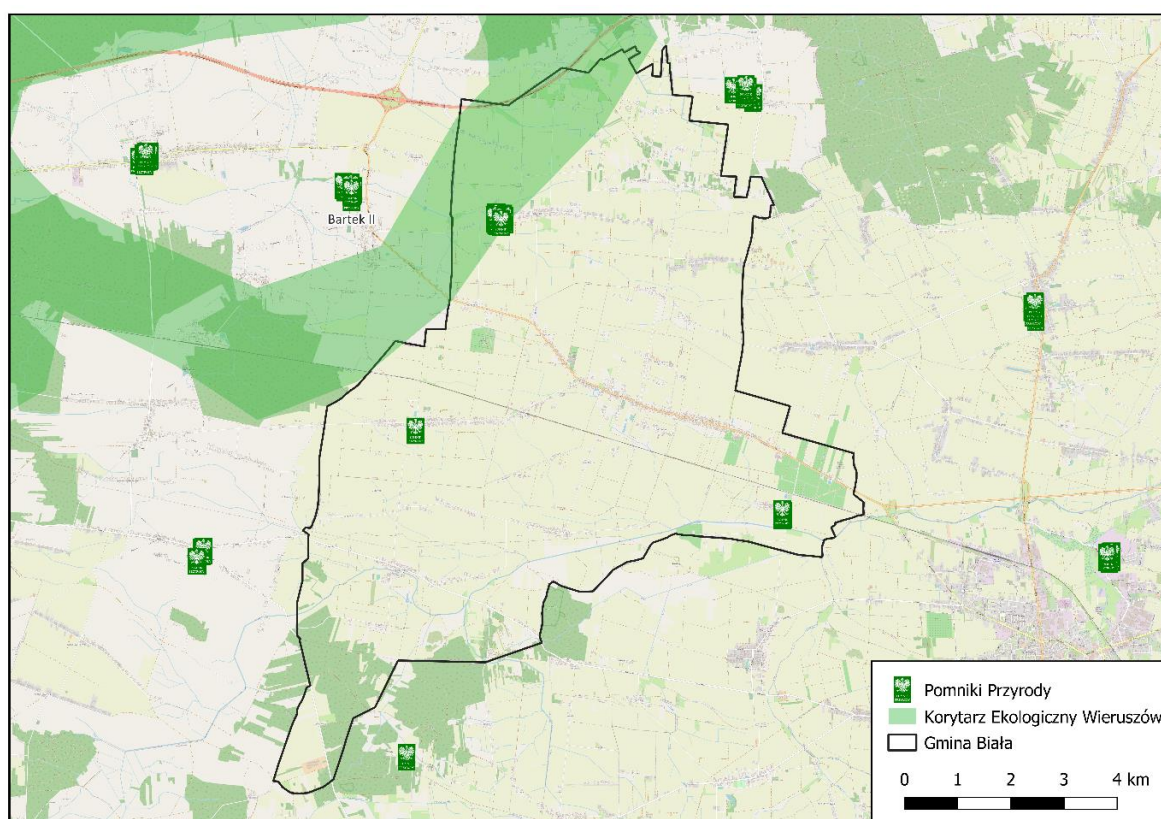
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2033,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2034,

- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2036,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2037,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2038,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2040,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2041,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2042,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2043,
- PL.ZIPOP.1393.PP.1017012.2046.

Są to obiekty wielo- i jednoobektowe w postaci grup drzew i pojedynczych drzew z gatunków dębu szypułkowego, klonu jawor i pospolitego, lipy szerokolistnej i drobnolistnej czy jesionu wyniosłego.

Ponadto północny fragment Gminy wchodzi w skład korytarza ekologicznego Wieruszów.

Ryc. 8. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Biała

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Biała leży na styku historycznych ziem Rzeczypospolitej tj. Wielkopolski, Ziemi Łęczycko-Sieradzkiej, Małopolski i Śląska Opolskiego. Z tego względu w Gminie występuje szereg cennych historycznie obiektów z okresu XVI, XVII i XVIII wieku, szczególnie tzw. kościołów wieluńskich. Na terenie Gminy Biała znajduje się 5 istniejących zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi. Są to kolejno:

1. W Białej:
 - kościół par. pw. św. Piotra, drewn., 1743, nr rej.: 92 z 30.12.1967,
 - dzwonnica, nr rej.: 93 z 30.12.1967,
2. W Łyskorni:
 - kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, drewn., 1660, nr rej.: 311-XIV-25 z 28.04.1949 oraz 309 z 30.11.1967,
3. W Naramicach:
 - kościół par. pw. Wszystkich Świętych, drewn., XVI, nr rej.: 314-XIV-28 z 28.04.1949 oraz 310 z 30.12.1967,
4. W Wiktorowie:
 - kościół fil. pw. św. Zygmunta, drewn., XVI, nr rej.: 976 z 30.12.1967.

Kościół parafialny pw. Św. Piotra w okowach w Białej, zbudowany został z drewna w 1743 roku, a jego fundatorem był Franciszek Psarski – ówczesny stolnik, sędzia grodzki wieluński i dziedzic wsi Brzoza. Posiada konstrukcję zrębową przykrytą gontowym dachem z wieżyczką, a w jego wnętrzu znaleźć można trzy ołtarze w stylu barokowo-rokokowym. Należy do grupy kościołów wieluńskich charakterystycznych dla tego obszaru. W niedalekiej odległości od kościoła stoi również drewniana dzwonnica będąca osobnym zabytkiem wpisanym do wojewódzkiego rejestru zabytków. Posiada konstrukcję słupową, krytą namiotowym dachem. W trakcie II Wojny Światowej w kościele zabroniono odprawiania kultu religijnego, a samą budowlę używano jako spichlerz zbożowy. Z tego względu po wojnie wymagał znacznych prac renowacyjnych.

Kolejną ze świątyń z grupy wieluńskiej wpisanych do rejestru zabytków jest kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Łyskorni. Jest to jeden z cenniejszych przykładów drewnianego budownictwa sakralnego w stylu późnogotyckim z terenu województwa łódzkiego. Obecna świątynia wybudowana została w 1660 roku, w miejscu dawnego, kościoła wzmiankowanego już w 1522 i 1591 roku. Podobnie jak kościół w Białej, posiada on konstrukcję drewnianą, krytą gontem z dzwonnica. W latach 1714-1720 do świątyni dobudowano nową zakrystię oraz wymieniono gont, natomiast w 1786 roku dobudowana została także kaplica. W późniejszych latach świątynia podupadła, a zły stan kościoła skutkował jego całkowitym zamknięciem w 1812 roku. 12 lat później obiekt ponownie otwarto dla wiernych. Od 1891 do 1917 roku kościół należał do parafii w Naramicach, aby po tym okresie – po wznowieniu parafii w Łyskorni, znów stać się kościołem parafialnym dla okolicznych mieszkańców. W 1921 kościół poddano kolejnemu remontowi, którego efektem było powiększenie i przedłużenie nawy głównej, wniesienie przedsionka przed zakrystią i wykonanie nowej polichromii.

Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Naramicach, powstał ok. roku 1520. Jest on kolejnym przykładem drewnianego budownictwa sakralnego, zaliczanego do grupy XVI-wiecznych drewnianych kościołów zrębowych z grupy wieluńskiej. Nie jest znane kiedy dokładnie został konsekrowany, jednak wzmianki o takowej pojawiają się

w protokole wizytacji z 1706 roku. Pierwszym remontem kościoła, datowanym na lata 1770-1772, zajmował się miejscowy cieśla Marcin Włodarczyk. Prawdopodobnym jest, że właśnie w tamtym okresie do drewnianego kościoła z 5 ołtarzami dobudowano kruchtę zachodnią. Kolejne prace remontowe i konserwatorskie odbywały się na początku XIX i w XX wieku.

Ostatnim z zabytków występujących na terenie Gminy jest kościół filialny pw. św. Zygmunta w Wiktorowie z XVI w. Pierwsze wzmianki o świątyni pojawiają się już w 1425 i 1552 roku. Kościół konsekrowany został w 1625 roku, a następnie przebudowany w 1760 roku. Nowe ołtarze i podłogę ufundował ówczesny właściciel wsi, Marian Zaręba. Niestety po II Wojnie Światowej świątynia popadła w ruinę. W latach 1976-87 obiekt został rozebrany i odtworzony. Ponownie poświęcony 16 maja 1986 roku. Obiekt posiada konstrukcję zrębową, z wysokim dachem krytym gontem i, podobnie jak wszystkie pozostałe opisane wyżej budowle, należy do grupy kościołów drewnianych z grupy wieluńskiej.

Wszystkie z wymienionych świątyń wchodzi w skład Szlaku Wieluńskich Kościołów Drewnianych, rozciągającego się po okolicznych gminach, wyróżniając ten region. Cechą łączącą wszystkie kościoły ziemi wieluńskiej jest wspólny styl architektoniczny (tzw. styl wieluński). Ponadto wszystkie te kościoły leżą na linii Szlaku Bursztynowego, będącego istotnym elementem historii ziem polskich.

Ponadto w Gminie funkcjonuje także gminna ewidencja zabytków, do której należą 23 obiekty.

Przez teren Gminy przebiegają dwa turystyczne szlaki rowerowe. Pierwszym z nich jest zielony szlak EWI-11 relacji Konopnica – Świątkowice – Skomlin o długości 75 km, z czego ponad 25 km biegnie w obszarze Gminy Biała. Drugim z nich jest żółty szlak EWI12, posiadający w obszarze Gminy długość 8,5 km, biegnący z miejscowości Koryta, przez Kurów i Łagiewniki, do Świątkowic.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu wieluńskiego w latach 2017-2021. Największą zmianę na terenie powiatu obserwuje się dla Wielunia, gdzie liczba podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie wzrosła o 193. Gmina Biała zarejestrowała wzrost liczby przedsiębiorstw o 70 podmiotów. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Biała w roku 2021 stanowiły 5,9% (436 podmiotów) wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie wieluńskim. Udział ten ułożył Gminę na piątym miejscu wśród gmin powiatu. Większy udział posiadała jedynie gmina Wieluń (51,9%) – będąca ośrodkiem powiatowym, posiadającym ponad 30 tys. mieszkańców, oraz gminy Pątnów (8%), Wierzchlas (7%) i Osjaków (6,1%) – z których jedynie ta ostatnia posiada mniejszą liczbę mieszkańców od Białej.

Tab. 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie wieluńskim w latach 2017-2021

JST	2017		2021		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2017-2021
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat wieluński	6 728	100,0%	7 423	100,0%	695
Biała	366	5,4%	436	5,9%	70
Czarnożyły	320	4,8%	332	4,5%	12
Konopnica	265	3,9%	282	3,8%	17
Mokrsko	321	4,8%	403	5,4%	82
Osjaków	392	5,8%	456	6,1%	64
Ostrówek	256	3,8%	325	4,4%	69
Pątnów	503	7,5%	591	8,0%	88
Skomlin	191	2,8%	223	3,0%	32
Wieluń	3 663	54,4%	3 856	51,9%	193
Wierzchlas	451	6,7%	519	7,0%	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Biała, największa część podmiotów działa w budownictwie (96 podmiotów) oraz handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (91 podmiotów). Ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł kolejno 22% i 21%. Warto także wyszczególnić liczbę 68 podmiotów działających w przetwórstwie przemysłowym, stanowiących 16% wszystkich podmiotów ujętych w REGON w Gminie. Względnie

podobna liczba podmiotów (w przedziale 32-35 podmiotów) działała w grupie pozostałej działalności usługowej oraz w transporcie i gospodarce magazynowej – udział podmiotów z tych grup w ich całkowitej liczbie wynosił po 7% i 8% dla każdej z sekcji.

Tab. 5. Podmioty działające na terenie Gminy Biała w 2021 roku

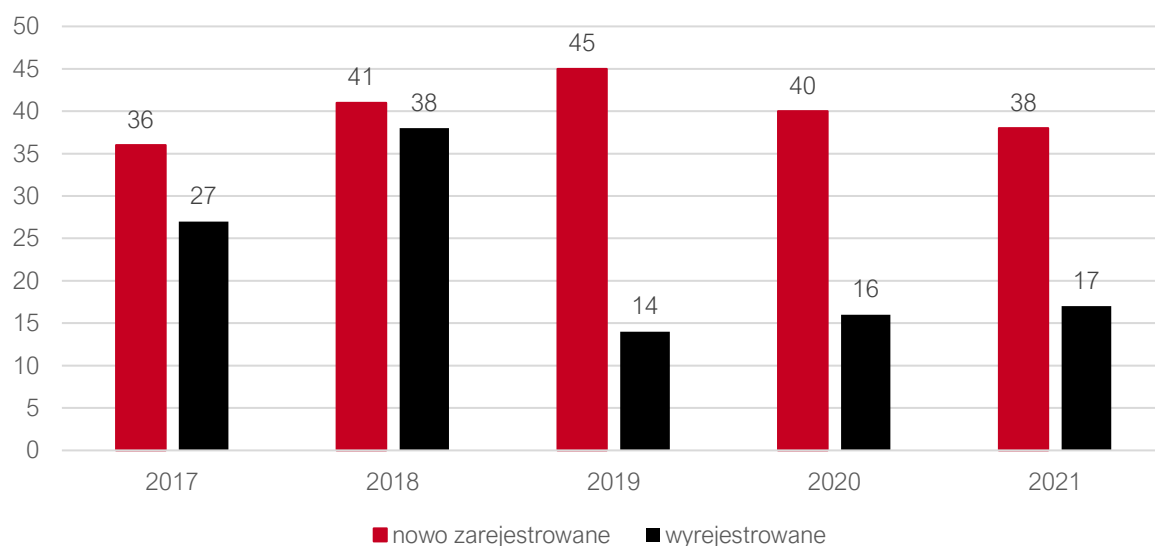
SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA F Budownictwo	96	22%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	91	21%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	68	16%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	35	8%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	32	7%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	19	4%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	3%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	3%
SEKCJA P Edukacja	12	3%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	2%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	2%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	2%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	6	1%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	6	1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	1%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy działają różnego rodzaju przedsiębiorstwa z różnych branż. Firmami wyróżniającymi się w Gminie pod względem liczby zatrudnianych pracowników są szkółki drzew i krzewów ozdobnych.

Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Biała. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2017-2021. Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw corocznie przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych, a od 2019 roku była to znacząca różnica. Świadczy to zarówno o atrakcyjności obszaru Gminy do ulokowania tu nowych przedsiębiorstw, ale także o stabilności powstałych już firm.

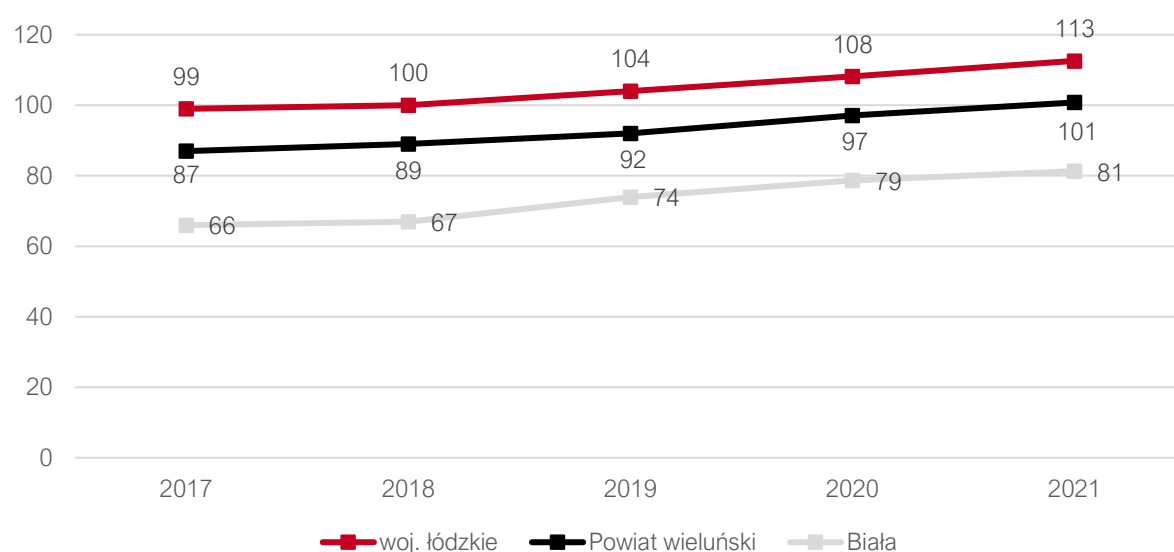
Ryc. 9. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2017-2021 działających na terenie Gminy Biała.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie przedstawione zostało kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Biała na tle powiatu i województwa. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, wartość wskaźnika w 2021 roku dla Gminy (81 przedsiębiorstw) jest niższa niż średnia dla powiatu (101 przedsiębiorstw), jak i województwa (113 przedsiębiorstw). Dla wszystkich jednostek obserwuje się systematyczny wzrost wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat.

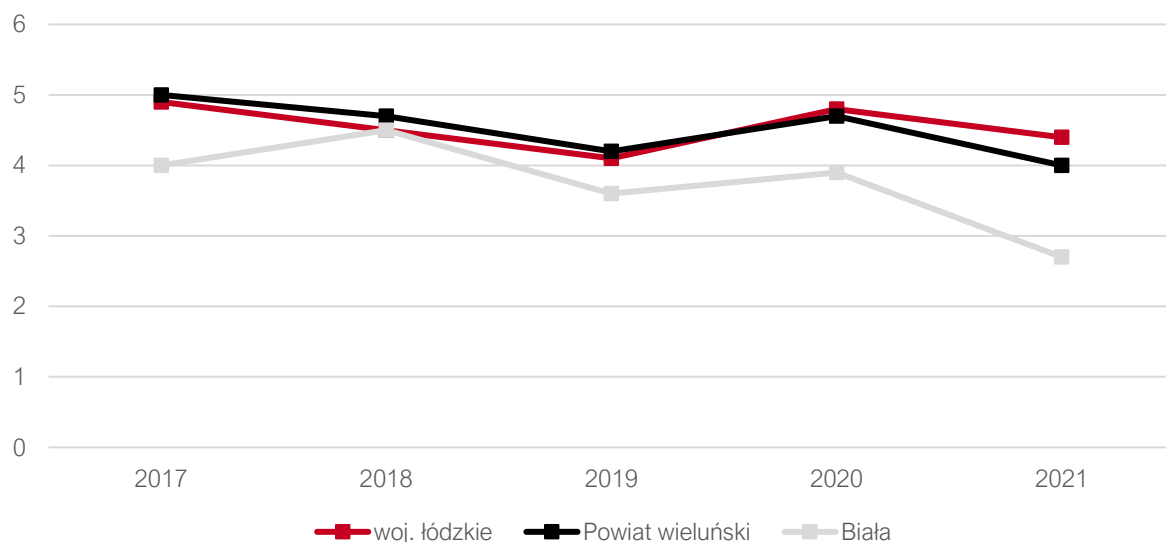
Ryc. 10. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Biała na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozwój gospodarczy jednostki powiązany jest również z rynkiem pracy. Dostęp do stabilnego zatrudnienia i satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Białą. Dane te zostały zestawione ze średnimi wartościami dla powiatu i województwa w latach 2017-2021. W latach 2018-2021 dla wartości odnoszących się do Gminy zauważalny był trend malejący w zakresie liczby bezrobotnych zarejestrowanych (z poziomu 4,5% w roku 2018, do poziomu 2,7% w roku 2021). W roku 2020 nastąpiło jednoroczne odwrócenie spadkowego trendu w tym zakresie i liczba osób pozostających bez stałego miejsca zatrudnienia ponownie wzrosła do poziomu 3,9%. Jednocześnie podobną tendencję w zakresie kształtowania się poziomu bezrobocia można było zauważyć w całym powiecie wieluńskim oraz województwie łódzkim. Taki stan rzeczy związany mógł być w dużej mierze ze skutkami gospodarczymi globalnej pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. W 2021 roku widoczny był znów spadek analizowanego udziału we wszystkich przedstawionych na wykresie jednostkach samorządu terytorialnego. Ponadto warto zauważyć, że z wyjątkiem roku 2018, w którym wartość wskaźnika była na tym samym poziomie co w powiecie, wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym osiągał w Gminie corocznie wartości niższe niż w powiecie i województwie.

Ryc. 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Biała na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych zawartych w Barometrze zawodów 2022 w powiecie wieluńskim występuje deficyt zawodów takich jak:

- Dekarze i blacharze budowlani,
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- Kierowcy autobusów,

- Lekarze,
- Operatorzy aparatury medycznej,
- Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej,
- Piekarze,
- Pielęgniarki i położne,
- Psycholodzy i psychoterapeuci,
- Ratownicy medyczni,
- Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki,
- Ślusarze.

W prognozie dla powiatu wieluńskiego na rok 2022 wskazano jeden zawód nadwyżkowy, czyli taki, w którym jest więcej specjalistów niż miejsc pracy. Na tej liście znajdował się zawód fryzjera.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Na terenie Gminy Biała sieć komunikacyjna tworzona jest przez drogę ekspresową, drogę krajową, drogi powiatowe i drogi gminne. Nie występują autostrady i drogi wojewódzkie.

Fragment drogi ekspresowej S8 przebiega przy północnej granicy Gminy na długości 2 km w kierunku północno-wschodnim. Przez Gminę na osi południowo-wschodniej przebiega droga krajowa nr 74 łącząca węzeł Wieluń na drodze S8 z przejściem granicznym z Ukrainą w Zosinie. W granicach administracyjnych analizowanej Gminy droga posiada długość prawie 8,6 km. Sieć dróg powiatowych wynosi 35,8 km i stanowi najbardziej rozbudowaną z sieci. Ponadto na obszarze Gminy występuje sieć dróg gminnych, których łączna długość wynosi nieco ponad 25 km. Długość pozostałych dróg wynosi 20,88 km, natomiast dróg o nawierzchni gruntowej jest prawie 68 km.

Przegląd stanu dróg w Gminie prowadzony jest raz do roku. Do najpilniejszych inwestycji w zakresie dróg i infrastruktury okołodrogowej na najbliższe lata tj. 2023 i 2024 rok, wyszczególniono przebudowę 27 odcinków dróg o łącznej długości prawie 15,7 km. Inwestycja zostanie zrealizowana w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład.

Na terenie Gminy nie występują ścieżki rowerowe.

Transport zbiorowy w Gminie organizowany jest przez PKS Wieluń Sp. z o.o. Miejscowościami objętymi ww. transportem są wszystkie miejscowości w Gminie z wyjątkiem Śmiechenia, Kopydłowa, Przychodów i Pieniek.

W latach 2016-2018 obserwowany był znaczny wzrost wydatków Gminy w dziale transportu i łączności – z kwoty prawie 785 tys. zł do kwoty prawie 1,8 mln zł. Na przestrzeni kolejnych dwóch lat zanotowano spadek do 806 tys. zł, aby w 2021 roku kwota ta znów wzrosła do poziomu prawie 1 mln zł. Dokładne wartości przedstawiono

w tabeli poniżej. Średnio stanowiły one 4% całkowitych wydatków Gminy w badanym okresie. W 2018 roku taka wysoka kwota wydatków w dziale transportu i łączności spowodowana była szeregiem inwestycji związanych z przebudową dróg czy budową chodników m.in. pierwszym etapem przebudowy drogi gminnej Naramice – Kule – Madej, wymianą podbudowy i nawierzchni asfaltowej na odcinku drogi gminnej w miejscowości Rososz czy budową chodnika przy drodze powiatowej w miejscowości Biała Druga przy cmentarzu przy współudziale powiatu wieluńskiego czy budową drogi powiatowej w miejscowości Biała-Kopiec z równoczesnym położeniem kanalizacji.

Tab. 6. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2016-2021 w Gminie Biała (zł)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Transport i łączność	784 786,47	1 018 593,72	1 793 946,85	1 343 139,31	806 535,53	999 602,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie (pobór, uzdatnianie, dystrybucję) mieszkańców Gminy w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych z jej terenu jest Gmina Biała, z siedzibą w miejscowości Biała Druga 4B.

Według danych na 2021 rok udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 98%. Jakość wody określa się jako dobrą, a stan sieci wodociągowej mianem zadowolającego. W 2022 roku miała miejsce przebudowa stacji uzdatniania wody w Naramicach, wraz z budową zbiornika na wodę czystą. Nastąpiła poprawa jakości dostarczanej wody oraz ciśnienia w sieci wodociągowej. Planowanymi inwestycjami związanymi z siecią wodociągów jest, zaplanowana na 2024 rok, rozbudowa sieci w miejscowości Biała Parcela o odcinek o długości 0,685 km.

Udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej w Gminie Biała w 2021 roku wynosił 1%, co świadczy o tym, że aż prawie 99% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej bez usług kanalizacyjnych. Na terenie Gminy, w Kopydłowie, zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków o przepustowości 13,8 m³/d. Jest to oczyszczalnia przyzagrodowa, na terenach po Państwowych Gospodarstwach Rolnych, która obsługuje jedną miejscowość, lecz docelowo (po rozbudowie sieci kanalizacyjnej) ma zostać wyłączona w użytku.

Na obszarze Gminy w 2019 roku wyznaczono aglomerację Biała. Stało się to na mocy uchwały Nr V/26/19 Rady Gminy Biała z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Biała. Miejscowościami włączonymi w zasięg aglomeracji są: Biała Pierwsza, Biała Kopiec, Biała Parcela, Biała Druga, Biała Rządowa, Klapka. Według uchwały, w 2019 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 0,7 km kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej, a swoim zasięgiem obejmowała 80 mieszkańców. Była ona jednak zlokalizowana w miejscowości Kopydłów, nie wchodzącej w obszar aglomeracji Biała.

W 2022 roku zakończono budowę oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Biała, której docelowa przepustowość wynosić ma 750 m³ (w momencie opracowywania niniejszego dokumentu przepustowość ta wynosiła 250 m³). Oczyszczalnia będzie zbierała poprzez układ zbiorowej sieci kanalizacyjnej ścieki z miejscowości: Biała Pierwsza, Biała Druga, Biała Rządowa, Biała Parcela, Biała Kopiec, Klapka, Łyskornia. Szacuje się, że do powstałej sieci kanalizacyjnej, posiadającej długość 13,65 km, zostanie podłączone ponad 1800 osób. W latach 2019-2022 wybudowano 6,765 km sieci grawitacyjnej wraz z 4 tłoczniami ścieków. Planowanych jest przyłączenie 126 posesji.

Sieć gazowa na terenie Gminy nie występuje, w związku z czym mieszkańcy Gminy nie posiadają do niej dostępu.

Głównymi operatorami odpowiedzialnymi za zapewnienie dostępu do Internetu w Gminie są Margonet, Comnet, Telekomunikacja Związku Gmin Ziemi Wieluńskiej, Orange, Polkomtel oraz T-Mobile. Większość gminnych miejscowości posiada Internet światłowodowy. Istnieje również równolegle możliwość podłączenia się do sieci radiowej. W miejscach gdzie jest to niemożliwe mieszkańcy korzystają z urządzeń mobilnych.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

W Gminie Biała podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych na terenie Gminy jest Gmina Biała. Na terenie sąsiedniej gminy Skomlin funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zlokalizowany w miejscowości Maręże, do którego swoje odpady mogą przekazywać także mieszkańcy Gminy Biała.

Zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Biała, selektywnie zbierane były frakcje odpadów takie jak: papier; metale tworzywa sztuczne; szkło; odpady opakowaniowe wielomateriałowe; bioodpady; odpady niebezpieczne; przeterminowane leki i chemikalia; odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, powstałe w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki; zużyte baterie i akumulatory; zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny; meble i inne odpady wielkogabarytowe; zużyte opony; odpady budowlane i rozbiórkowe; odpady tekstyliów i odzieży. Zgodnie z Uchwałą nr XXVIII/139/20 Rady Gminy Biała z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami

komunalnymi, w szczególności częstotliwość odbierania odpadów komunalnych od właściciela nieruchomości i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, Gmina Biała przejmując od właścicieli nieruchomości obowiązek wyposażenia nieruchomości w pojemniki i worki służące do zbierania odpadów komunalnych.

Odbiór poszczególnych odpadów komunalnych w 2021 roku odbywał się w następującej częstotliwości:

- szkło zebrane selektywnie – dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową jednorodzinną, z zabudową wielolokalową, dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe oraz na terenach przeznaczonych do użytku publicznego: nie rzadziej niż raz na kwartał;
- metal, tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe zebrane selektywnie – dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową jednorodzinną, z zabudową wielolokalową, dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe oraz na terenach przeznaczonych do użytku publicznego: nie rzadziej niż raz w miesiącu,
- papier zebrany selektywnie – dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową jednorodzinną, z zabudową wielolokalową, dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe oraz na terenach przeznaczonych do użytku publicznego: nie rzadziej niż raz na pół roku,
- bioodpady zebrane selektywnie – dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową jednorodzinną: nie rzadziej niż raz w miesiącu, od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie; dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową wielolokalową: nie rzadziej niż raz w miesiącu, od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na tydzień; dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe: nie rzadziej niż raz w miesiącu, od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie; na terenach przeznaczonych do użytku publicznego: nie rzadziej niż raz na miesiąc,
- zmieszane odpady komunalne – dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową jednorodzinną: nie rzadziej niż raz na miesiąc, od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie; dla nieruchomości zamieszkałych z zabudową wielolokalową: nie rzadziej niż raz na miesiąc, od października nie rzadziej niż raz na tydzień; dla nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe: nie rzadziej niż raz na miesiąc, od kwietnia do października nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie; na terenach przeznaczonych do użytku publicznego: nie rzadziej niż raz na tydzień.

Dodatkowo w aptece umieszczony został pojemnik na przeterminowane leki, a w szkołach i Urzędzie Gminy możliwe jest oddawanie zużytych baterii do pojemników specjalnie ku temu przeznaczonych. Ponadto corocznie w okresie letnim organizowane są mobilne zbiórki odpadów wielkogabarytowych, w 2021 roku przypadło to na okres 21-25 czerwca.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego składowych. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Większość gospodarstw domowych ogrzewana jest w tradycyjny sposób – za pomocą paliw stałych, takich jak węgiel lub dzięki centralnemu ogrzewaniu w budynku.

Na terenie Gminy nie znajdują się stacje monitoringu jakości powietrza ani nie zostały zlecone jakiegokolwiek pomiary jego jakości. Rozwój OZE w Gminie opiera się jedynie na możliwości zamontowania fotowoltaiki dla zainteresowanych mieszkańców Gminy Biała. Od kilku lat realizuje się natomiast termomodernizację budynków użyteczności publicznej.

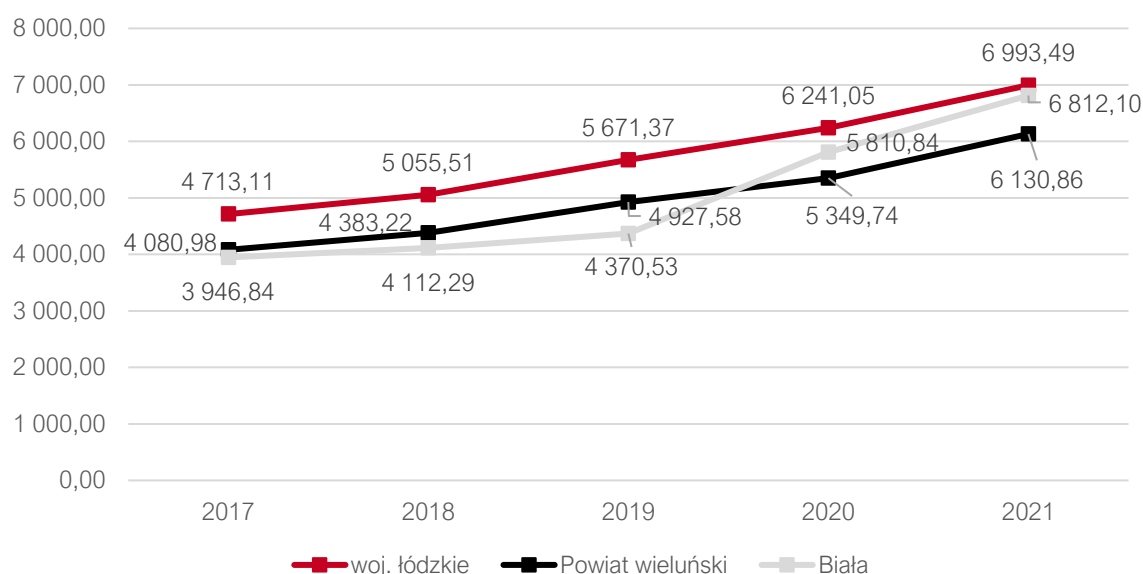
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Dochody budżetu Gminy Biała na przestrzeni lat 2016-2021 corocznie ulegały zwiększeniu, z 20,1 mln zł w 2016 roku do nieco ponad 36,5 mln zł w 2021, a więc wzrosły o prawie 82%. Coroczny wzrost dochodów utrzymywał się na poziomie 0,8-5,3 mln zł, z wyjątkiem wzrostu pomiędzy 2019 a 2020 rokiem, w którym to różnica dochodów wyniosła 7,4 mln zł.

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem na jednego mieszkańca w Gminie Biała na tle powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca corocznie wzrastał, zarówno w Gminie, jak i w powiecie oraz w województwie. W 2017 roku na jednego mieszkańca w Gminie Biała przypadała kwota 3 946,84 zł, natomiast w 2021 była to już kwota 6 812,10 zł. Kwota ta zwiększyła się zatem o prawie 2,9 tys. zł. Dochód na mieszkańca Gminy Biała w latach 2017-2019 plasował się poniżej wartościami dla województwa i powiatu, natomiast od 2020 roku był wyższy niż w powiecie wieluńskim, ale niższy niż w województwie łódzkim.

Ryc. 12. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Biała na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

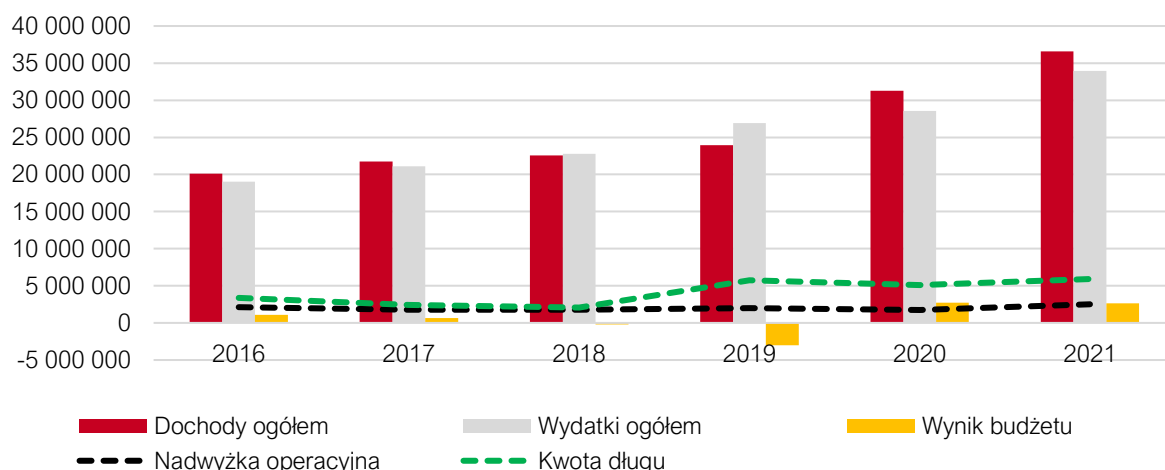
Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 89,97% w latach 2016-2021). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma stopniowe zwiększanie się kwot pochodzących z subwencji, dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące oraz podatku dochodowego od osób fizycznych. Dodatkowo widoczne jest znaczne zwiększanie się udziału dochodów majątkowych w dochodach budżetowych w latach 2019-2021. W 2019 roku dochody majątkowe stanowiły 0,47% wszystkich dochodów Gminy (113,81 tys. zł), natomiast w 2021 roku było to już 24,56% (8,98 mln zł), z czego całość stanowiły dotacje i środki przeznaczone na inwestycje. Świadczy to o dużej aktywności Gminy w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych. W rankingu polskich gmin wiejskich i ich wydatków pochodzących ze środków unijnych w latach 2014-2021, stworzonego przez pismo profesjonalno-środowiskowe „Wspólnota”, Gmina Biała zajęła 400 miejsce na 1523 zawartych w zestawieniu.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy Biała. W 2016 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 17,95 mln zł i do 2021 roku wzrosły o nieco ponad 7,1 mln zł, osiągając kwotę 25,08 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, jednak ważne jest, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Biała w latach 2016-2021. Analizując dane przedstawione na wykresie można zauważyć nie tylko stopniowy wzrost dochodów Gminy, ale także jej wydatków. W latach 2018-2019 ogólne wydatki Gminy przewyższały jej dochody, czego efektem był ujemny wynik budżetu. Nadwyżka operacyjna budżetu w latach 2016-2017 zmniejszyła się z poziomu 2,1 mln zł do kwoty 1,77 mln zł. Następnie w kolejnych latach nastąpiła

tendencja wzrostowa, której skutkiem była wartość nadwyżki operacyjnej w 2019 roku na poziomie 1,99 mln zł. Następnie zarejestrowano kolejny spadek badanej wartości do kwoty 1,74 mln zł w 2020 roku. W 2021 roku wartość nadwyżki operacyjnej wyniosła 2,51 mln zł, co świadczy o znacznym wzroście względem roku poprzedniego. Kwota długu w latach 2016-2018 stopniowo malała, z kwoty 3,38 mln zł do 2,07 mln zł. W następnym roku, a więc w 2019, kwota znacząco wzrosła – do 5,76 mln zł. W 2021 osiągnęła poziom 5,91 mln zł.

Ryc. 13. Wykonanie budżetu Gminy Biała w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

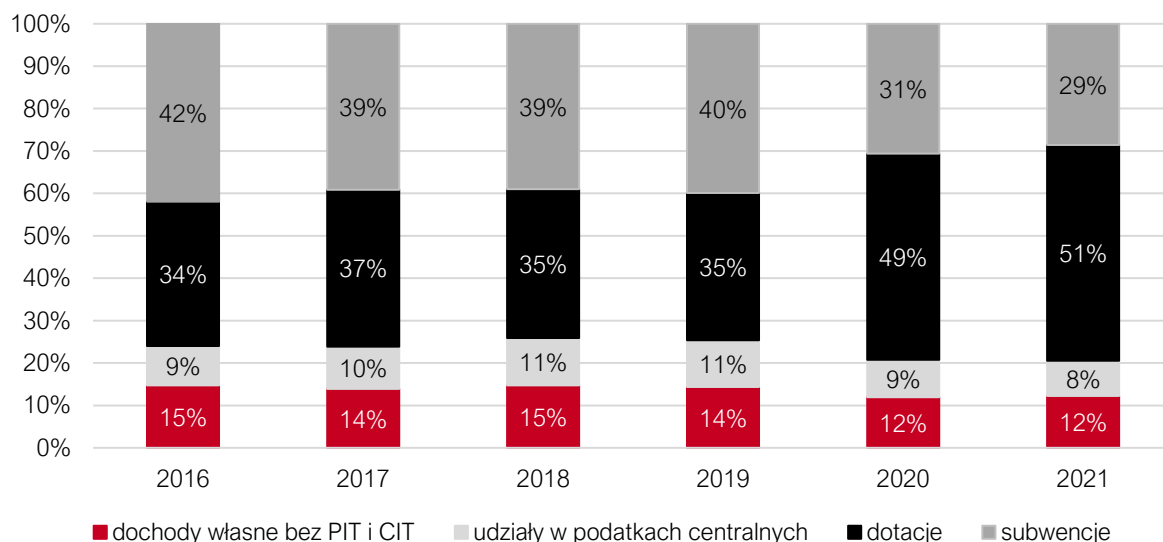
Struktura dochodów i wydatków

Na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejszą składową budżetu gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla gminy, bowiem gmina może wpływać na ich wysokość, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

Poniższy wykres przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Biała w latach 2016-2021. W analizowanym okresie największy udział w strukturze dochodów Gminy od 2016 roku posiadają wpływy z dotacji oraz z subwencji (razem corocznie ponad 70% wszystkich dochodów). Do 2019 roku łącznie subwencje stanowiły największy udział w dochodach Gminy, natomiast od 2020 roku były to już dotacje. W 2021 roku dotacje stanowiły aż 51% budżetu Gminy. Drugą grupą co do wielkości udziałów w budżecie Gminy w tym okresie były subwencje (29% w 2021 roku), a trzecią dochody własne bez PIT i CIT (12% w 2021 roku). Najmniejszą część w strukturze dochodów Gminy w analizowanym okresie posiadały nieprzerwanie udziały w podatkach centralnych, oscylowały one na poziomie 8-11% (8% w 2021 roku). Dochody własne Gminy wraz z PIT i CIT stanowiły więc zaledwie 20% dochodów ogółem. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy o niskiej samodzielności

finansowej Gminy i może skutkować małym wpływem jednostki administracyjnej na kształtowanie własnej struktury i wysokości dochodów.

Ryc. 14. Struktura dochodów Gminy Biała w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Pogłębiając analizę dochodów podatkowych budżetu Gminy Biała, największy wpływ na wynik budżetu miał podatek od osób fizycznych (PIT), który w okresie 2016-2021 stopniowo wzrastał – z ok. 1,86 mln zł w 2016 roku, do ok. 2,98 mln zł w 2021 roku. Zanotował więc wzrost o ponad 1,1 mln zł na przestrzeni zaledwie 6 lat.

Drugim znaczącym źródłem dochodów podatkowych Gminy był podatek od nieruchomości, którego kwota również z roku na rok wzrastała – z prawie 742 tys. zł w 2016 roku do nieco poniżej 1,04 mln zł w 2021 roku. Wyjątkiem był rok 2020, w którym to z wartości 1,08 mln zł, dochód z tego podatku spadł do ok. 1,01 mln zł.

Wśród pozostałych dochodów warto wyróżnić także podatek rolny – ok. 690 tys. zł w 2021 roku, podatek od środków transportowych – ok. 288 tys. zł w 2021 roku, a także CIT – prawie 56 tys. zł w 2021 roku.

Najmniejsze dochody corocznie generuje podatek od czynności cywilnoprawnych (utrzymujący się w przedziale ok. 0-3500 zł rocznie) oraz wpływy z opłaty eksploatacyjnej – niewystępującej w Gminie Biała.

Tab. 7. Dochody podatkowe Gminy Biała w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PIT	1 857 888,00	2 150 190,00	2 502 566,00	2 620 212,00	2 701 302,00	2 978 691,00
CIT	10 580,04	24 739,57	26 330,19	4 175,61	56 233,48	55 974,90
podatek rolny	621 184,55	616 281,70	616 510,27	636 009,32	680 467,68	690 245,22
podatek od nieruchomości	741 984,18	748 054,86	932 097,78	1 082 762,67	1 007 521,56	1 038 817,89
podatek leśny	9 823,90	10 136,60	10 463,60	9 684,80	10 017,09	10 375,19
podatek od środków transportowych	237 203,47	250 110,29	252 181,14	257 562,24	265 114,97	288 452,71
karta podatkowa	505,00	572,19	81,00	355,73	1 726,63	28 884,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	3 490,00	0,00	730,00	70,00	379,00	0,00
wpływy z opłaty skarbowej	16 086,00	17 074,00	15 775,00	18 007,50	16 835,50	16 400,50
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Warto mieć jednak na uwadze, że potencjał finansowy Gminy Biała w zakresie podatku rolnego, podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych jest wyższy. Wynika to z faktu, iż Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także stosuje ulgi i zwolnienia podatkowe. W efekcie w latach 2016-2021 łączna wartość zmniejszenia wpływów z tytułu podatku rolnego wyniosła 6,05 zł, podatku od nieruchomości 2,9 mln zł, a z tytułu podatku od środków transportowych prawie 1,5 mln zł.

Tab. 8. Kwoty stawek podatkowych oraz ulg i zwolnień podatkowych w Gminie Biała w latach 2016-2021

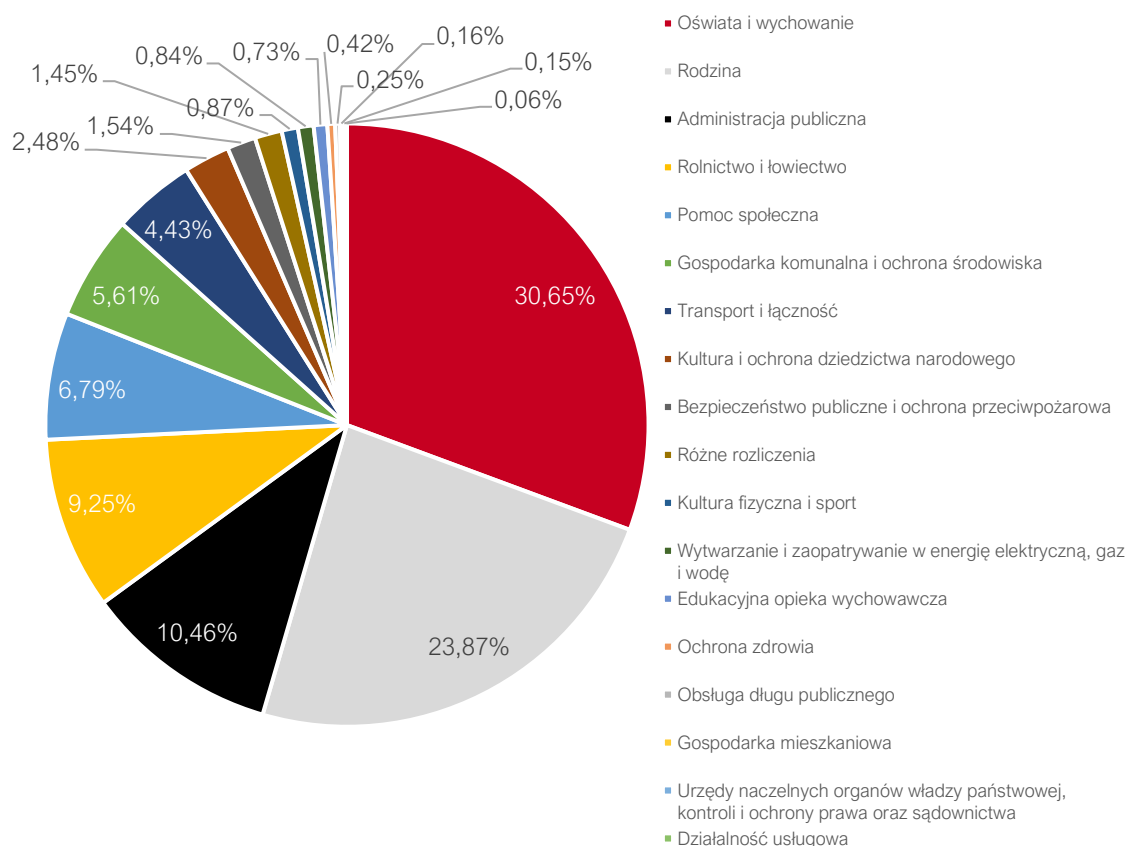
Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020	2021
podatek rolny	skutki obniżenia górnych stawek podatków	0,00	0,00	2,94	3,11	0,00	0,00
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
podatek od nieruchomości	skutki obniżenia górnych stawek podatków	229 592,05	241 436,74	578 239,62	892 508,20	310 178,53	369 329,22
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	79 853,64	25 148,14	24 808,58	79 413,10	38 188,01	39 273,34
podatek od środków transportowych	skutki obniżenia górnych stawek podatków	207 774,87	220 716,18	232 539,60	247 094,95	260 058,26	297 609,50
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	1 924,00	1 924,00	1 924,00	1 924,00	1 924,00	1 924,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Biorąc pod uwagę średnie wydatki Gminy w latach 2016-2021, największy udział przypadają w działach: oświata i wychowanie (30,65%), rodzina (23,87%), administracja publiczna (10,46%) oraz rolnictwo i łowiectwo (9,25%). Szczegóły ukazuje rycina poniżej. W badanym okresie, a więc od 2016 do 2021 roku, Gmina nie ponosiła żadnych wydatków na działy takie jak: leśnictwo, turystyka, informatyka,

obrona narodowa, wymiar sprawiedliwości, szkolnictwo wyższe oraz pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej.

Ryc. 15. Struktura średnich wydatków Gminy Biała w latach 2016-2021

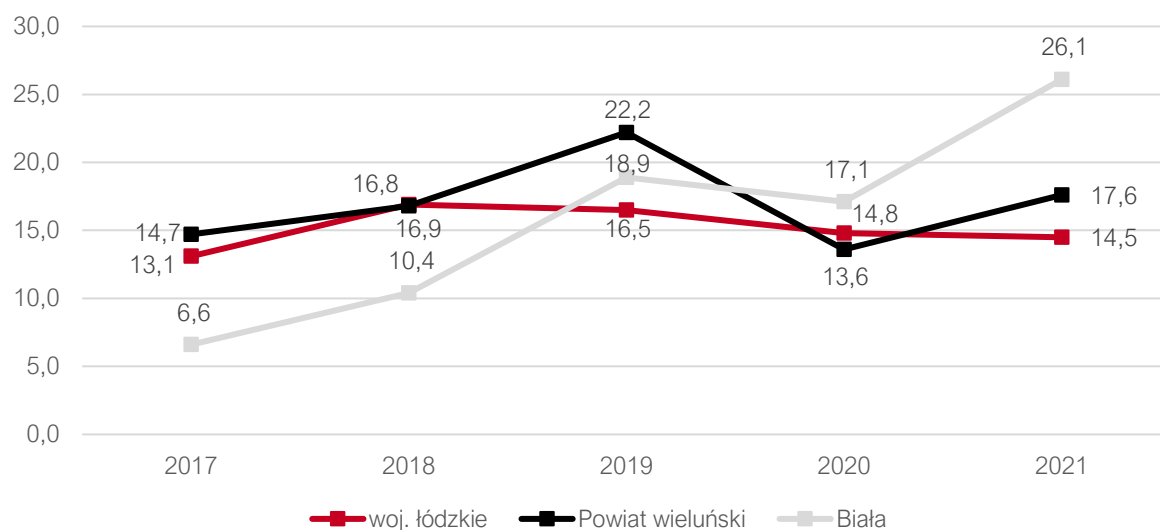

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Poniżej przedstawiono udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach Gminy Biała na tle powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego latach 2017-2021. Z analizy wynika, że największy udział nakładów inwestycyjnych Gmina poniosła w 2021 roku (26,1%). Najniższy natomiast zanotowano w 2017 roku i wynosił 6,6%. Warto zauważyć, że udział ten stopniowo wzrastał na przestrzeni lat – z wyjątkiem roku 2020, kiedy to zanotował spadek względem roku poprzedniego. Od 2019 roku udział ten był zawsze wyższy w Gminie niż analogiczny średni wskaźnik dla gmin z województwa, natomiast od 2020 roku wyższy także od średniego wskaźnika dla gmin powiatu. Świadczy to o dużej aktywności inwestycyjnej Gminy w przeciągu ostatnich lat.

Do największych inwestycji, które przyczyniły się do tak dużego udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2021 roku, należały m.in. budowa oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną, rozbudowa wodociągu grupowego Naramice i Poręby, przebudowa stacji uzdatniania wody w Naramicach oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, a także inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej.

Ryc. 16. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Biała na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Biała na lata 2022-2033 zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Biała na lata 2022-2033 przyjętą Uchwałą Nr LV/261/22 Rady Gminy Biała z dnia 25 listopada 2022 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Biała na lata 2022-2033. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

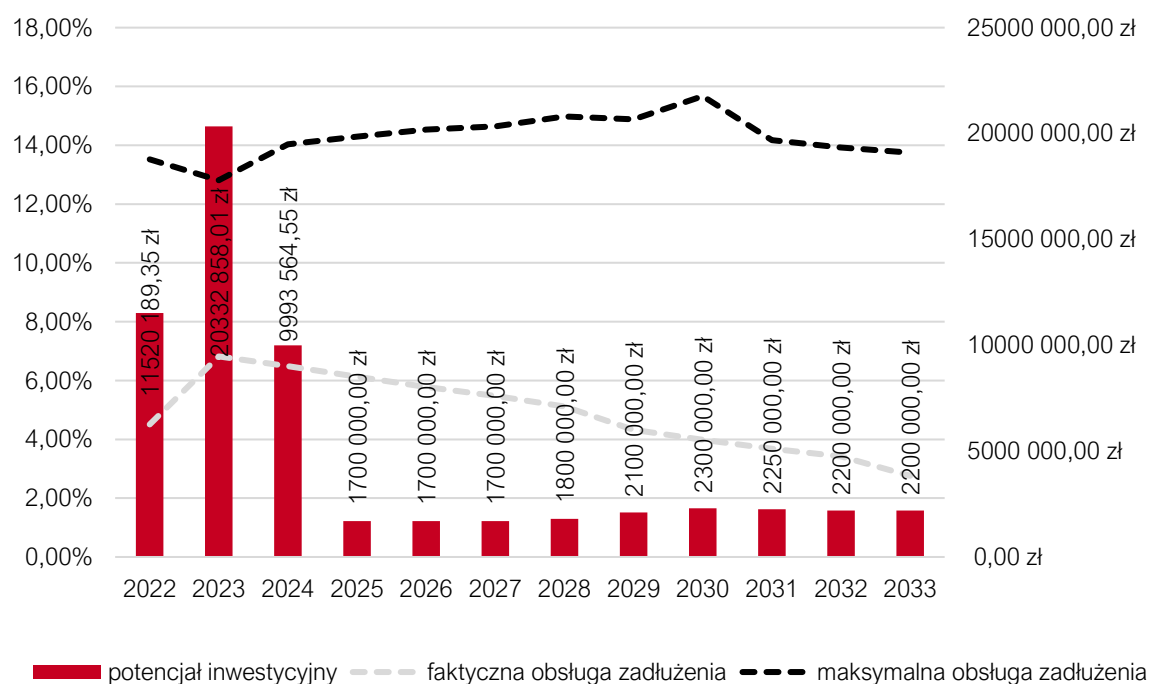
Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Biała przedstawiony na wykresie poniżej, pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ponadto w 2019 i 2022 roku Gmina zdecydowała się na wzięcie kredytu długoterminowego na finansowanie planowanego deficytu budżetu Gminy Biała. W 2019 roku była to kwota 4,2 mln zł, a spłata przewidziana jest na okres od 31 marca 2020 roku do 29 grudnia 2028 roku. 22 listopada 2022 roku na podstawie postępowania prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego stosownie do przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U z 2022 r., poz. 1710 z późn. zm.) wybrano najkorzystniejszą ofertę, złożoną przez Bank Spółdzielczy w Zgierzu na cenę oferty brutto wynoszącą 972 221,19 zł o marży banku 0,17%.

Wykres przedstawia także potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2022-2033. Wynika z tego, że w okresie

przedstawionym na rycinie zsumowany potencjał inwestycyjny Gminy wyniesie około 59,8 mln zł. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości.

Ryc. 17. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Biała na lata 2022-2028

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr LV/261/22 Rady Gminy Biała z dnia 25 listopada 2022 r.

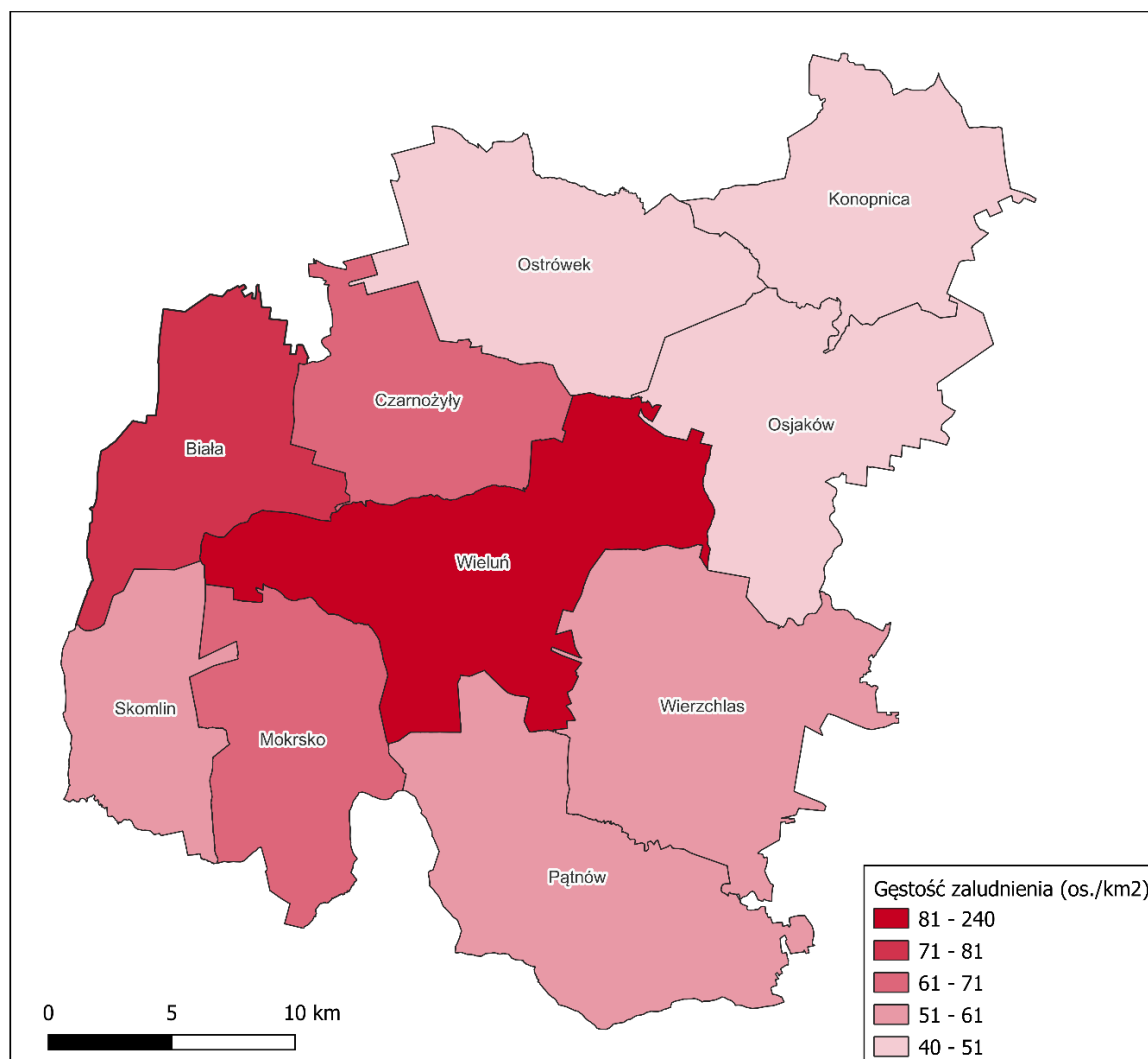
Podczas kolejnych edycji Europejskiego Kongresu Samorządów organizowanych przez Fundację Instytutu Studiów Wschodnich prezentowane są wyniki Rankingu Finansowego Samorządu Terytorialnego w Polsce. Opracowanie to dokonywane jest od kilku lat przez zespoły pracowników naukowych wyższych uczelni zajmujących się finansami. Gmina Biała w Rankingu finansowym Gmin w klasyfikacji za 2021 rok zajęła 374 miejsce na 1513 gmin wiejskich w Polsce. Oznacza to awans w porównaniu do klasyfikacji za rok 2018 o blisko tysiąc miejsc – Gmina Biała zajmowała wtedy 1348 pozycję w rankingu.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Według danych GUS Gmina Biała w 2021 roku liczyła 5360 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię wynosiło 72 os./km². W porównaniu z resztą gmin powiatu wieluńskiego była to druga najwyższa wartość tego wskaźnika. Najwyższą gęstość zaludnienia wynoszącą 231 os./km² posiadała Gmina Wieluń, natomiast najniższą wartość wskaźnika gęstości zaludnienia zanotowano w Gminie Konopnica, gdzie jego wartość oscylowała na poziomie 43 os./km².

Ryc. 18. Gęstość zaludnienia w powiecie wieluńskim w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli umieszczone zostały dane dotyczące zmiany liczby ludności w powiecie wieluńskim w latach 2017-2021 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności w powiecie stopniowo malała (średnia dynamika na poziomie 98,9%) – od 2017 do 2021 zanotowano spadek

o 3358 mieszkańców. Tendencja obserwowana w powiecie była porównywalna z sytuacją w Gminie, gdzie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 152 osoby, jednak dynamika tego procesu wynosiła 99,3%, a więc była nieco korzystniejsza niż średnia dynamika dla 6 innych gmin w powiecie wieluńskim oraz całego obszaru powiatu. Ludność zamieszkująca Gminę Białą, stanowiła w 2021 roku 7% wszystkich mieszkańców powiatu. Opisywana Gmina była w 2021 roku czwartą najliczniej zamieszkiwaną jednostką terytorialną w swoim powiecie.

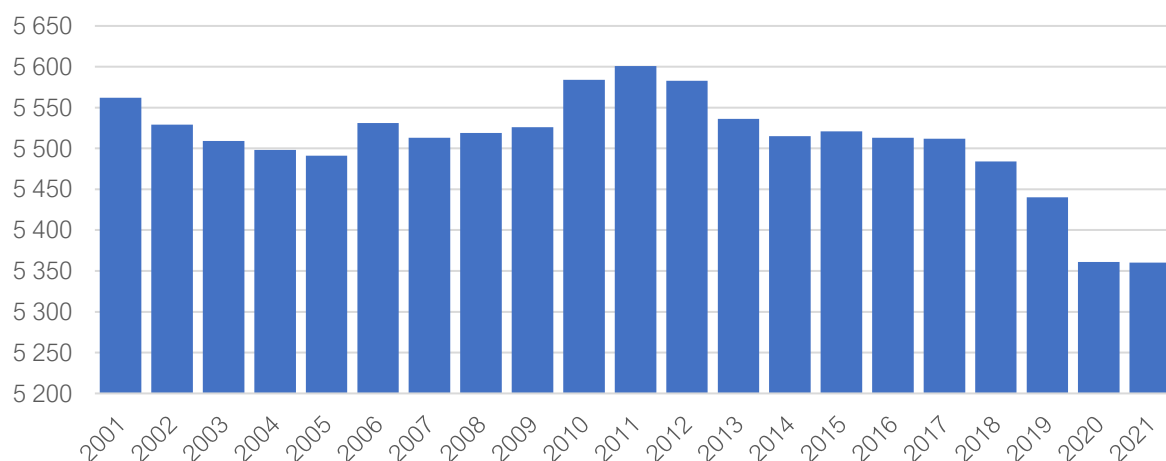
Tab. 9. Zmiany liczby ludności w powiecie wieluńskim w latach 2017-2021

JST	2017	2018	2019	2020	2021	udział w 2021 r.	średnia dynamika
Powiat wieluński	77 017	76 699	76 256	74 207	73 659	100%	98,9%
Biała	5 512	5 484	5 440	5 361	5 360	7%	99,3%
Czarnożyły	4 535	4 520	4 523	4 403	4 423	6%	99,4%
Konopnica	3 815	3 784	3 772	3 640	3 586	5%	98,5%
Mokrsko	5 399	5 410	5 401	5 218	5 144	7%	98,8%
Osjaków	4 768	4 798	4 738	4 648	4 652	6%	99,4%
Ostrówek	4 533	4 522	4 481	4 441	4 414	6%	99,3%
Pątnów	6 590	6 562	6 504	6 295	6 256	8%	98,7%
Skomlin	3 354	3 322	3 319	3 218	3 212	4%	98,9%
Wieluń	31 849	31 649	31 456	30 454	30 154	41%	98,6%
Wierzchnas	6 662	6 648	6 622	6 529	6 458	9%	99,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Również w szerszej perspektywie czasowej tj. od roku 2011, w Gminie widoczny jest powolny, ale ciągły spadek liczby ludności. W 2011 roku liczba ludności była najwyższa w przeciągu ostatnich 20 lat i wynosiła 5601 mieszkańców, natomiast w 2021 roku wartość ta była mniejsza o 241 i wynosiła 5360 osób. Największy spadek liczby ludności zarejestrowano pomiędzy 2019 a 2020 rokiem, gdzie liczba ludności spadła o 79 osób. Szczegółowe wartości przedstawione zostały na wykresie poniżej.

Ryc. 19. Liczba ludności w Gminie Biała w latach 2001-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego w województwie łódzkim w 2021 roku kształtował się na poziomie ujemnym, taki sam proces zarejestrowano zarówno dla powiatu wieluńskiego, jak i wszystkich gmin powiatu. Przyrost naturalny w Gminach oscylował w przedziale od -11,33 do -2,98. Najwyższa wartość omawianego wskaźnika w powiecie wieluńskim zaobserwowana była w Gminie Biała. Średnia zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego od 2017 roku była ujemna w każdej z wymienionych w tabeli poniżej jednostek samorządu terytorialnego.

Kolejnym wskaźnikiem przedstawionym w poniższej tabeli był wskaźnik salda migracji. W powiecie wieluńskim w 2021 roku napływ ludności nastąpił w 4 z 10 gmin, w tym w Gminie Biała. Średnia zmiana tego wskaźnika od 2017 roku również była dodatnia w tych samych czterech gminach powiatu wieluńskiego. W Gminie Biała w 2021 roku wskaźnik salda migracji wyniósł 0,7, natomiast średnia zmiana tego wskaźnika od 2017 roku wyniosła 0,5. Negatywne wartości dla obu wartości osiągnęło województwo łódzkie oraz powiat wieluński. Oznacza to, że przez ostatnie parę lat występuje negatywny trend zarówno dla powiatu, jak i województwa – z powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego wyprowadza się corocznie więcej mieszkańców, niż decyduje się zamieszkać w ich granicach administracyjnych. Pomimo minimalnie dodatnich wartości salda migracji w Gminie Biała, biorąc pod uwagę bardziej ujemne wartości wskaźnika przyrostu naturalnego, może to prowadzić do pogłębienia się tempa zmniejszania się liczby ludności zarówno Gminy, jak i całego powiatu wieluńskiego.

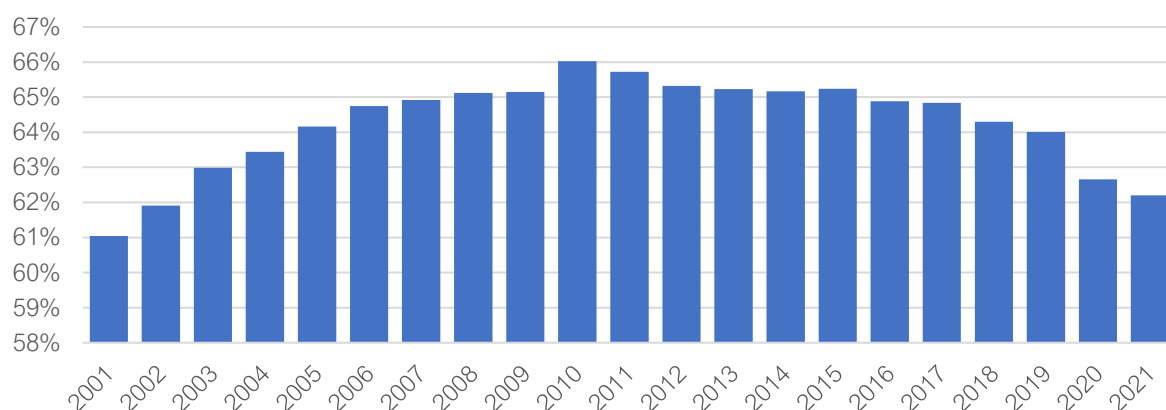
Tab. 10. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Biała w latach 2017-2021 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.
woj. łódzkie	-7,67	-1,17	-0,90	-0,05
Powiat wieluński	-5,42	-0,79	-2,60	-0,45
Biała	-2,98	-0,38	0,70	0,50
Czarnożyły	-5,23	-0,21	1,60	0,68
Konopnica	-11,33	-1,01	-6,40	-1,15
Mokrsko	-6,17	-0,81	-5,60	-0,75
Osjaków	-5,60	-1,14	4,70	0,50
Ostrówek	-9,02	-0,17	5,00	0,33
Pątnów	-5,27	-1,78	-4,10	-1,08
Skomlin	-5,60	-0,28	-2,50	-0,03
Wieluń	-4,49	-0,70	-4,70	-0,58
Wierzchnas	-5,53	-1,35	-2,90	-1,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Biała zaobserwować można stopniowe starzenie się społeczeństwa. Porównując zarówno udział mieszkańców w wieku od 25 do 34 lat (osoby młode często dopiero wchodzące na rynek pracy i zakładające rodziny) w stosunku do ludności ogółem w 2017 roku do roku 2021 (przedstawione w tabeli poniżej) oraz zmiany udziału ludności w wieku produkcyjnym w przedziale 2010-2021 (przedstawione na rycinie poniżej), zauważyć można stopniowe zmniejszanie się udziału osób zarówno w wieku od 25 do 34 lat, jak i w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64, kobiety 18-59).

Ryc. 20. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy Biała w latach 2002-2021 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Biała nastąpił większy spadek udziału osób w wieku 25-34 lata, niż w powiecie i województwie, jednocześnie udział takich mieszkańców w 2021 roku był zdecydowanie najniższy, wynosząc zaledwie 11,88% (dla porównania w powiecie wieluńskim udział ten osiągnął wartość 12,89%, a w województwie łódzkim 13,53%). Ponadto zauważyć można zwiększanie się senioralnego obciążenia demograficznego w Gminie, którego dynamika na przestrzeni przedstawionych w poniższym wykresie ram czasowych wynosiła 113%. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawia ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Porównując jedynie wartość analizowanego wskaźnika w 2021 roku w Gminie (28,2%) z wynikami z powiatu (30,5%) czy województwa (33%), jest to wynik minimalnie lepszy, a dynamika jego wzrostu była minimalnie niższa niż w powiecie (121%) i w województwie (117%). Jednak wciąż jest to wynik niekorzystny. Wartości powyżej 100% świadczą o zwiększaniu się udziału seniorów w strukturze demograficznej Gminy, co prowadzić może do różnego rodzaju problemów i wyzwań m.in. związanych z obciążeniem systemu finansów publicznych poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej w celu zapewnienia mieszkańcom dostępności do placówek zdrowotnych.

Tab. 11. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Biała w 2017 i 2021 roku na tle innych jednostek

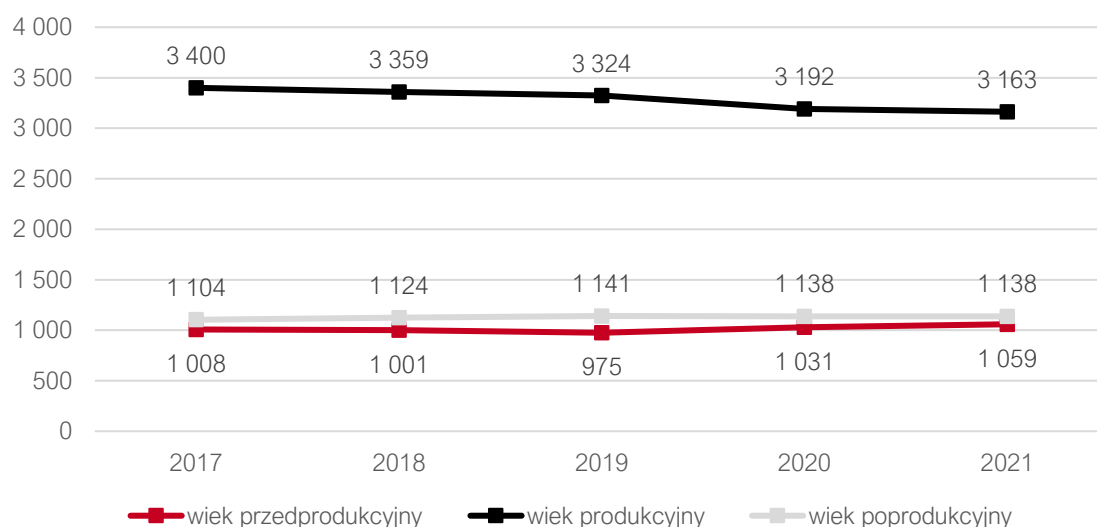
JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			senioralne obciążenie demograficzne ¹ (%)		
	2017	2021	dynamika	2017	2021	dynamika
woj. łódzkie	15,16	13,53	89%	28,20	33,00	117%
Powiat wieluński	15,08	12,89	85%	25,30	30,50	121%
Biała	15,03	11,88	79%	24,90	28,20	113%

¹ ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawiona została struktura ludności w Gminie Biała w latach 2017-2021 w postaci danych bezwzględnych. Analogicznie do pokazanego wyżej stopniowego wzrostu udziału liczby osób w wieku poprodukcyjnym w całej strukturze demograficznej Gminy, wraz z jednoczesnym zmniejszaniem się udziału osób w wieku produkcyjnym, zauważyć można spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dodatkowo w całym analizowanym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym była większa od liczby tych w wieku przedprodukcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni analizowanych lat zmieniła swój trend – do roku 2019 obserwowany był jej spadek, natomiast w ciągu ostatnich trzech lat nastąpił jej znaczny wzrost. Jeżeli ten pozytywny trend utrzyma się przez kolejne lata, skutkował będzie większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym od liczby osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, zarazem niwelując trend starzenia się społeczeństwa. Liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni badanych pięciu lat zmniejszyła się o 237 osób i w 2021 roku osiągnęła wartość 3163 mieszkańców. Osób w wieku poprodukcyjnym przybyło o 34, natomiast osób w wieku przedprodukcyjnym o 51.

Ryc. 21. Struktura ludności w Gminie Biała w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomimo widocznego stopniowego starzenia się społeczeństwa, sytuację demograficzną w Gminie można wciąż ocenić jako niekorzystną, jednak z szansą na poprawę z uwagi na zwiększający się od 2019 roku udział w strukturze demograficznej osób w wieku przedprodukcyjnym. Alarmujący jest jednak systematyczny spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, z jednoczesnym stopniowym zwiększaniem się udziału osób w wieku emerytalnym. Warto mieć na uwadze, że jeśli tendencja zwiększania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym się nie utrzyma, konsekwencją będzie pogłębienie się procesu starzenia się społeczeństwa. Co z kolei w przyszłości będzie skutkowało zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi społeczne skierowane do seniorów czy koniecznością przeprowadzenia przez Gminę działań mających na celu zwiększenie napływu do Gminy ludzi w wieku od 25 do 34 lat w celu zahamowania procesu starzenia się społeczeństwa.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Biała nie funkcjonuje żaden żłobek, działają natomiast 3 przedszkola publiczne zapewniające opiekę łącznie 202 dzieciom. Do Publicznego Przedszkola w Białej uczęszcza 85 dzieci, podzielonych na 4 grupy, których średnia wielkość wynosi 21 dzieci. Ośrodek otwarty jest w godzinach 6:30-15:30. Przedszkole to posiada również dodatkową filię w Łyskorni. Filia ta otwarta jest w godzinach 7:30-15:30 i obsługuje łącznie 31 dzieci podzielonych na dwie grupy. Drugim obiektem jest Publiczne Przedszkole w Młynisku. Uczęszcza do niego 36 dzieci podzielonych na 2 grupy. Przedszkole otwarte jest w godzinach 7:00-15:00. Ostatnim z przedszkoli zlokalizowanych na terenie Gminy Biała jest Publiczne Przedszkole w Naramicach. Opiekę nad dziećmi sprawuje się w nim od 7:30 do 15:30. Uczęszcza do niego 50 dzieci podzielonych na dwie grupy.

Tab. 12. Przedszkola na terenie Gminy Biała

Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Publiczne Przedszkole w Białej	85	4	21	6.30-15.30
Publiczne Przedszkole w Białej Filia w Łyskorni	31	2	15	7.30-15.30
Publiczne Przedszkole w Młynisku	36	2	18	7.00-15.00
Publiczne Przedszkole w Naramicach	50	2	25	7.30-15.30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Tabela poniżej przedstawia informacje na temat upowszechniania opieki przedszkolnej na terenie Gminy Biała. Z analizy danych wynika, że udział dzieci objętych opieką przedszkolną na przestrzeni badanych 6 lat się nie zmienił i wynosił 87% od roku szkolnego 2016/2017. Liczba dzieci z terenu Gminy korzystających

z usług przedszkoli na terenie innych gmin utrzymywała się względnie na tym samym poziomie wynoszącym 6-8 dzieci. Podobną prawidłowość zaobserwowano dla liczby dzieci z terenu innych gmin uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Biała – w badanym okresie utrzymywała się w przedziale 5-6 dzieci. Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym stopniowo wzrastał na przestrzeni lat, a w ostatnim z badanych lat wynosił 1 050 zł miesięcznie.

Tab. 13. Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w Gminie Biała w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną (%)	87%	87%	87%	87%	87%	87%
Liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	6	6	7	6	8	8
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie Gminy (os.)	6	5	6	6	5	6
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	810,00	870,00	920,00	970,00	1 000,00	1 050,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Edukacja

Na terenie Gminy Biała funkcjonują 3 szkoły. Są to kolejno: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Białej, Publiczna Szkoła Podstawowa w Młynisku i Publiczna Szkoła Podstawowa w Naramicach.

Do SP w Białej w roku szkolnym 2019/20 uczęszczało 255 uczniów, podzielonych na 14 oddziały o średniej wielkości wynoszącej 18 dzieci. Szkoła w Młynisku liczyła 81 uczniów, w podziale na 7 oddziałów o średniej wielkości 12 osób. Do szkoły w Naramicach uczęszczało natomiast 104 uczniów, podzielonych na 8 oddziałów posiadających średnio po 13 osób. Zmianowy system pracy nie dotyczył żadnej z ww. szkół. Najwięcej etatów nauczycieli posiadała zdecydowanie Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Białej (31,5 etatu). Pozostałe dwie posiadały po 11,13 i 12 etatów.

Tab. 14. Szkoły na terenie Gminy Biała

Nazwa szkoły	Liczba uczniów w roku szkolnym 2019/20	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Białej	255	14	18	31,5
Publiczna Szkoła Podstawowa w Młynisku	81	7	12	11,13
Publiczna Szkoła Podstawowa w Naramicach	104	8	13	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Biała jest zróżnicowany. Zdecydowanie ilościowo najlepszą bazę dydaktyczną posiada Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Białej. Posiada trzy razy więcej sal lekcyjnych niż SP w Młynisku i ponad dwa razy więcej niż SP w Naramicach. Dodatkowo posiada obiekty sportowe w postaci dwóch sal gimnastycznych, gdy SP w Młynisku nie posiada ani jednej, natomiast w SP w Naramicach jedną, małą salę. Ponadto szkoła w Białej posiada pracownię językową oraz klasę sportową. SP w Białej dysponuje 40 komputerami i 14 projektorami, SP w Młynisku 28 komputerami i 6 projektorami, natomiast SP w Naramicach 20 komputerami i 6 projektorami. Należy jednak uwypuklić, że przeliczając zarówno liczbę komputerów na uczniów, jak i projektorów na sale lekcyjne, najlepiej wypada w tej kwestii Szkoła w Młynisku – posiadająca projektor na każdą salę lekcyjną oraz wskaźnik liczby komputerów na uczniów wynoszący prawie 0,35 (w Białej analogiczny wskaźnik wynosił 0,16, a w Naramicach 0,19). Wszystkie szkoły posiadają monitoring szkolny i świetlicę. SP w Naramicach jako jedyna szkoła nie posiada parkingów dla kadry i rodziców oraz nie gwarantuje każdemu z uczniów dostępu do własnej szafki. W żadnej ze szkół nie mieści się gabinet pielęgniarstwa czy stomatologiczny. Jedynie w Publicznej Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Białej dzieci (w liczbie 32) otrzymały stypendium.

Tab. 15. Stan bazy dydaktycznej w szkołach w roku szkolnym 2019/2020

Wyszczególnienie	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Białej	Publiczna Szkoła Podstawowa w Młynisku	Publiczna Szkoła Podstawowa w Naramicach
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	18	6	8
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	2 sale gimnastyczne (duża i mała sala gimnastyczna)	brak	1 mała sala gimnastyczna
Pracownie językowe (tak/nie)	tak	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne (tak/nie)	1 klasa sportowa	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	40	28	20
Projektory multimedialne (szt.)	14	6	6
Kamery - monitoring szkolny (tak/nie)	tak	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia (tak/nie)	tak	tak	nie
Świetlice (tak/nie; godziny otwarcia)	tak, 6.30-7.50 i 11.50-15.30	tak, 11.50-15.10	tak, 11.50-15.10
Parkingi dla kadry / rodziców (tak/nie)	tak	tak	nie
Gabinet pielęgniarstwa / stomatologiczny (tak/nie)	nie	nie	nie
Liczba stypendystów (os.)	32	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Tabela poniżej przedstawia liczbę uczniów na terenie Gminy Biała oraz innych gmin na przestrzeni 6 lat. Liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy (łącznie z klasami „0”) przez pierwsze dwa lata analizowanego okresu malała – z poziomu 470 uczniów w roku szkolnym 2016/17 do 444 w 2017/18. Następnie w roku szkolnym 2018/19 wzrosła do 517 uczniów, aby rok później znowu spaść do poziomu 478 uczniów. Przez ostatnie trzy lata obserwuje się delikatny wzrost liczby uczniów. W roku szkolnym 2021/22 łączna liczba uczniów uczęszczająca do szkół na terenie Gminy wyniosła 495 osoby. Liczba uczniów z terenu Gminy, uczęszczająca do innych szkół na terenie innych gmin na przestrzeni analizowanych lat utrzymywała się na poziomie 23-30 uczniów. Największą wartość wskaźnik ten osiągnął w roku szkolnym 2018/19, a najmniejszą w 2020/21 i 2021/22, 23 osób.

Widoczne zmiany w liczbie uczniów powiązane są także z reformą szkolnictwa z 2017 roku i następstwem w postaci likwidacji gimnazjów – w edukacji prowadzonej przez gminy skutkowało to brakiem jednego rocznika uczniów.

Tab. 16. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Biała uczęszczająca do szkół na terenie Gminy i poza nią

Wyszczególnienie	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami "0" (os.)	470	444	517	478	482	495
Liczba uczniów z terenu Gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	28	30	33	25	23	23

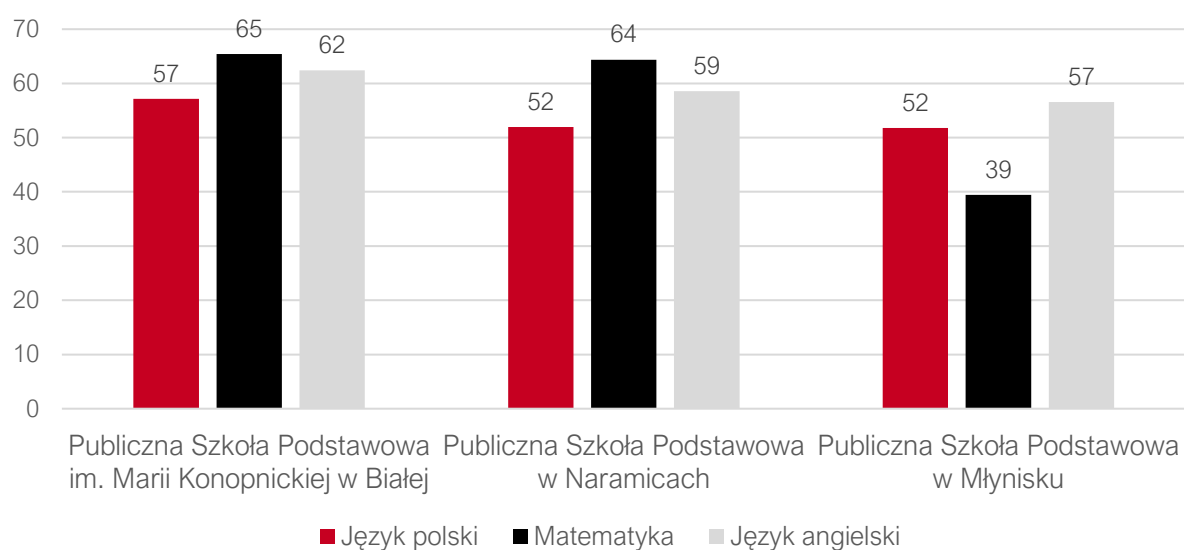
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Przetarg na dowóz uczniów do szkół na terenie Gminy w roku szkolnym 2022/23 wygrała firma dzięki ofercie, która została oceniona jako najbardziej korzystna zgodnie z kryteriami oceny ofert określonymi w Zapytaniu ofertowym z dnia 19 lipca 2022 r.

Głównymi kierunkami dojazdu uczniów z Gminy do szkół ponadpodstawowych zlokalizowanych poza jej granicami administracyjnymi są Wieluń i Lututów.

Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Wyniki klas VIII szkół podstawowych z egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2021/2022 obrazuje poniższe zestawienie. Zauważyć można różnicę w wynikach szkół. Najlepszy średni wynik z egzaminów z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego uzyskali uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Białej. W dwóch pozostałych szkołach uczniowie osiągnęli podobne średnie wyniki z języka polskiego oraz z angielskiego. Znaczna różnica pomiędzy szkołami w Białej i Naramicach a szkołą w Młynisku widoczna jest w średnich wynikach z matematyki – w dwóch pierwszych średni wynik plasował się na poziomie 65/64%, natomiast w Młynisku uczniowie osiągnęli średni wynik jedynie na poziomie 39%.

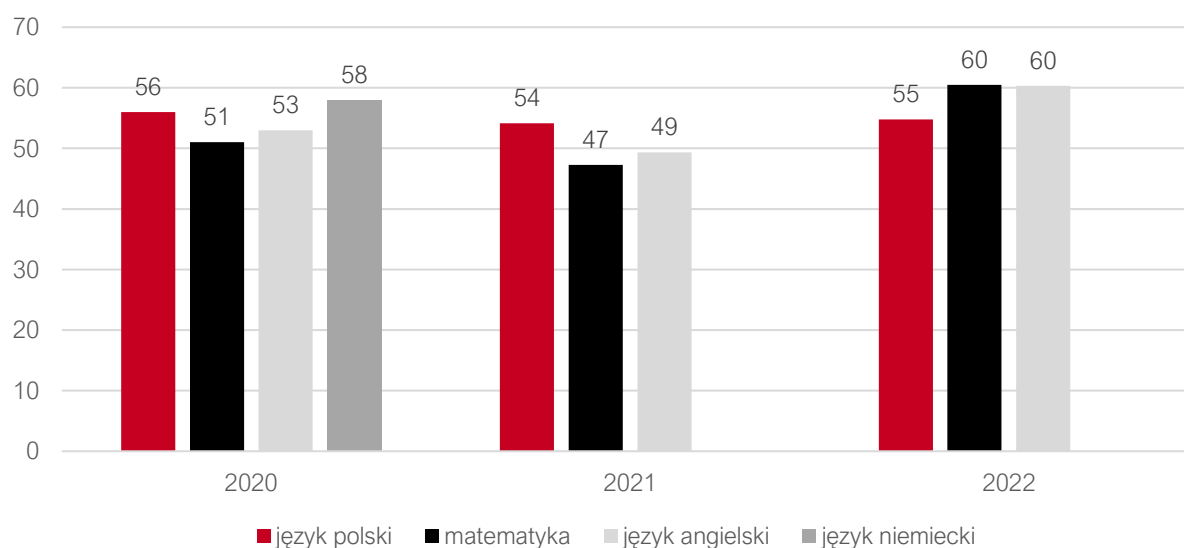
Ryc. 22. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Biała w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2022.

Poniżej przedstawiono średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Biała na przestrzeni ostatnich 3 lat. Zauważyć można, że jedynym przedmiotem, z którego średnie wyników z egzaminu utrzymywały się na przestrzeni badanych 3 lat na podobnym poziomie był język polski – wyniki w przedziale 54-56%. Ponadto dostrzegalny jest trend pogorszenia się średnich wyników z matematyki i języka angielskiego w roku 2021 względem roku poprzedniego, a następnie znacznej poprawy wyników w 2022 roku (aż o 13% i 11%). Dodatkowo co roku egzaminy z innych przedmiotów osiągały najlepsze średnie wartości w wynikach – w 2020 roku był to egzamin z języka niemieckiego (w późniejszych latach nikt do niego nie podchodził), w 2021 roku egzamin z języka polskiego, natomiast w 2022 roku ex aequo egzamin z matematyki i języka angielskiego.

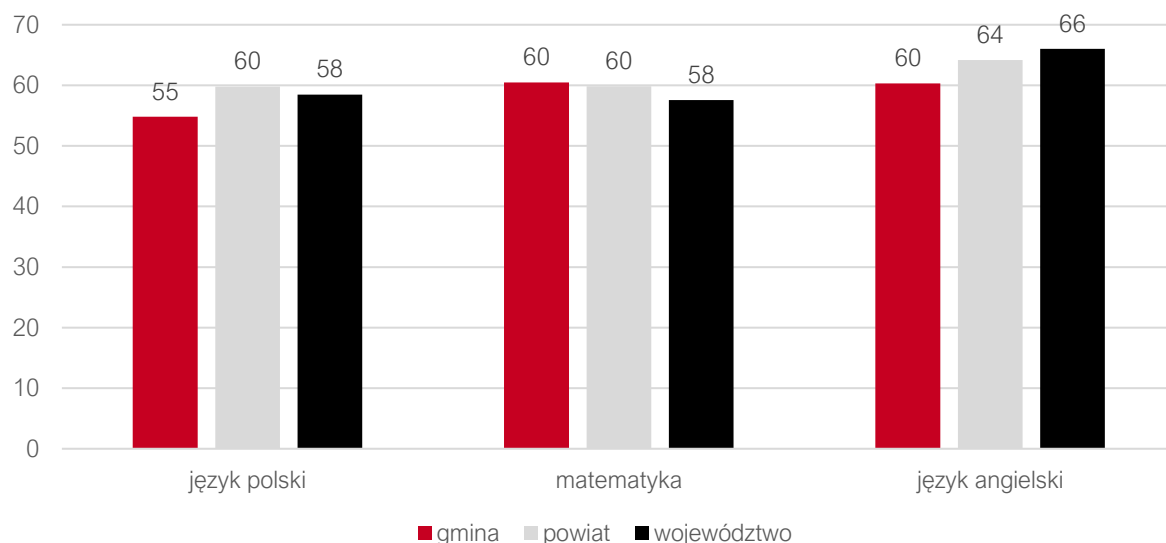
Ryc. 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Biała w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2022.

Na poniższym wykresie zostały przedstawione wyniki z egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku przeprowadzonego w Gminie Biała. Przedstawia on zestawienie średnich wyników uczniów z Gminy ze średnią z powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego. Ich analiza wskazuje, że poziom kształcenia języka polskiego oraz języka angielskiego w Gminie jest niższy niż średnia wyznaczona dla powiatu i województwa, jednak z matematyki jest to wynik taki sam jak w powiecie oraz minimalnie lepszy niż w województwie.

Ryc. 24. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Biała w 2022 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2022.

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące wykonania wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2016-2021. Można z niej wnioskować, że z wyjątkiem roku 2017, wydatki bieżące na oświatę corocznie wzrastały, od 2018 do 2021 roku o blisko 1,9 mln zł. Najwyższy udział stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne (średnio 78% wydatków bieżących). Pozostałe wydatki bieżące mieściły się w przedziale 1,4-1,9 mln zł rocznie. Gmina w badanym okresie jakiegokolwiek środków na inwestycje w dziale oświaty i wychowania przeznaczyła jedynie w 2016, 2019 i 2021 roku, a w sumie nie przekroczyły one kwoty 400 tys. zł. Ponadto warto zauważyć, że stopień pokrycia wydatków subwencją oświatową od 2017 roku stopniowo maleje (w 2017 roku 67%, w 2021 już jedynie 55%).

Tab. 17. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Biała w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
WYDATKI OGÓŁEM	7 214 688,54	6 730 137,65	7 323 451,65	7 856 091,20	8 395 610,42	9 182 727,39
Wydatki bieżące, w tym:	7 089 767,35	6 730 137,65	7 323 451,65	7 777 910,35	8 395 610,42	9 060 545,39
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	<i>5 352 997,28</i>	<i>5 306 363,85</i>	<i>5 755 050,80</i>	<i>6 079 869,40</i>	<i>6 608 165,41</i>	<i>7 160 540,89</i>
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	<i>1 736 770,07</i>	<i>1 423 773,80</i>	<i>1 568 400,85</i>	<i>1 698 040,95</i>	<i>1 787 445,01</i>	<i>1 900 004,50</i>
Wydatki majątkowe	124 921,19	0,00	0,00	78 180,85	0,00	122 182,00
SUBWENCJA OŚWIATOWA	4 764 694,00	4 510 111,00	4 544 604,00	5 005 966,00	4 955 606,00	5 072 167,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	2 449 994,54	2 220 026,65	2 778 847,65	2 850 125,20	3 440 004,42	4 110 560,39
Stopień pokrycia	66%	67%	62%	64%	59%	55%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Kultura i sport

Podmiotem realizującym zadania w zakresie kultury i sportu w Gminie Biała, dla których organem prowadzącym jest Gmina jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Białej. Pod GOKiS podlegają Gminny Ośrodek Kultury w Białej oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Białej wraz z filiami w Łyskorni, Młynisku oraz Naramicach.

Gminny Ośrodek Kultury powstał w 1977 roku, do czego znacząco przyczyniła się prężnie rozwijająca się kultura ludowa na tym terenie. Utworzono Wiejski Dom Kultury mieszczący się w domu prywatnym, mający na celu umożliwić organizację różnego rodzaju imprez i spotkań kulturalnych, kultywujących lokalne tradycje i obyczaje, jak również po prostu umożliwić mieszkańcom w każdym wieku poznanie się ze sobą i zaciśnięcie więzi wśród lokalnej społeczności. Od 1 stycznia 1978 roku Wiejski Dom Kultury przemianowano na Gminny Ośrodek Kultury w Białej. W 1982 roku do użytku oddano obecną siedzibę GOKiS. Ośrodek przyjął pod swoje skrzydła Orkiestrę Dętą (obecnie: Orkiestra Dęta „Vivo” GOKiS w Białej), a także Orkiestrę Dętą OSP Naramice (obecnie: Orkiestra Dęta Naramice), a także przyczynił się do powstania dwóch nowych zespołów folklorystycznych – Zespołu Śpiewaczego z Białej oraz Zespołu Śpiewaczo-Obrzędowego z Naramic (obecnie: Zespół Śpiewaczy „Naramianki” z Naramic).

Na rok 2021 przy GOKiS działają dwa zespoły śpiewacze i dwie orkiestry dęte, zlokalizowane po jednej w Białej i Naramicach. Z sekcji muzycznej uczniów powstała nowa grupa śpiewacza pod nazwą Dziecięcy Zespół Śpiewaczy w Białej. Grupa ta w 2021 roku wzięła udział w 55 Ogólnopolskim Konkursie Kapel i Śpiewaków w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. W kategorii „Mistrz – uczeń” zespół z Białej zdobył wyróżnienie i nagrodę pieniężną w kwocie 300 zł. Z kolei Orkiestra Dęta „Vivo” GOKiS Biała otrzymała Nagrodę Sejmiku Województwa Łódzkiego w dziedzinie kultury, za szczególne osiągnięcia w zakresie twórczości artystycznej oraz upowszechniania i ochrony dóbr kultury, otrzymując jednocześnie kwotę w wysokości 6 tys. zł. W latach

wcześniejszych taką nagrodę otrzymały: Orkiestra Dęta Naramice (2017 rok), Zespół Śpiewaczy z Białej (2018 rok), Zespół Śpiewaczy „Naramianki” z Naramic (2020 rok).

Gminna Biblioteka Publiczna w Białej powstała już w 1946 roku. W 1954 z uwagi na nowy podział administracyjny kraju Bibliotekę przemianowano na Gromadzką Bibliotekę Publiczną w Białej. Obejmowała swoim zasięgiem całą gromadę tj. wieś Biała, Łyskornia, Kopydłów i Brzoza. Problemem przez wiele lat był odpowiedni lokal, mający możliwości pomieścić instytucję biblioteki. Na początku mieściła się na strychu domu prywatnego, następnie w baraku OSP w Białej, od 1964 roku w jednym niesamodzielnym pokoju Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej, a od 1965 roku w domu prywatnym ze świetlicą. Dopiero w 1982 roku przeniesiono ją do nowo wybudowanego budynku mieszczącego Gminny Ośrodek Kultury. Aktualnie posiada 3 filie: w Łyskorni, Młynisku oraz Naramicach.

W 2021 roku we wszystkich instytucjach podległych GOKiS w Białej zorganizowano 135 imprez, w których stacjonarnie wzięło udział 2059 osób, natomiast w formie online 80 osób. Z bibliotek skorzystało 2445 czytelników, natomiast z czytelni komputerowej 742. Dodatkowo przybyło w nich 2096 egzemplarzy książek, z czego 1807 zostało zakupionych, a 539 podarowane od instytucji i czytelników.

Zajęcia i treningi sportowe dla juniorów i seniorów w Gminie organizowane są przez Gminny Ludowy Klub Sportowy w Białej, Ludowy Zespół Sportowy Młynisko oraz Ludowy Klub Sportowy Łyskornia.

Poniżej przedstawiono obiekty, którymi dysponuje Gmina Biała w zakresie kultury i sportu i ich charakterystykę. Są to budynki Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Białej, Domu Ludowego w Kopydłowie, Świetlicy w Białej oraz obiekty zewnętrzne w postaci kortu tenisowego w Łyskorni, placu rekreacyjno-sportowego w Brzozie, boiska sportowego w Młynisku, a także siłowni napowietrznych w Naramicach, Porębach i w Zabłociu czy placów zabaw w Brzozie, Łyskorni, Naramicach, Porębach, Zabłociu oraz Młynisku. Większość obiektów jest nowa lub została już poddana remontowi i nie będzie w najbliższym czasie wymagać prac w tym zakresie.

Tab. 18. Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Biała

Nazwa obiektu i lokalizacja	Charakterystyka obiektu
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Białej	po remoncie
Dom Ludowy w Kopydłowie	po remoncie
Kort tenisowy w Łyskorni	nowy
Siłownia napowietrzna w Naramicach	nowa
Siłownia napowietrzna w Janowcu	nowa
Plac zabaw w Brzozie	nowy
Plac rekreacyjno-sportowy w Brzozie	nowy
Plac zabaw w Łyskorni	nowy
Plac zabaw w Naramicach	nowy
Plac zabaw w Porębach	nowy
Siłownia zewnętrzna i plac zabaw w Zabłociu	nowa
Plac zabaw w Młynisku	nowa
Boisko sportowe Młynisko	po remoncie
Świetlica w Białej	po remoncie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Biała odpowiada 16 funkcjonariuszy z Komisariatu Policji mieszczącego się pod adresem Biała Druga 4D, będącego jednostką organizacyjną Komendy Powiatowej Policji w Wieluniu. Wśród najczęstszych przestępstw na terenie Gminy wymienić można wykroczenia drogowe, jazdę w stanie nietrzeźwości oraz przywłaszczenie mienia.

W obszarze Gminy nie ma punktów monitoringu obsługiwanych przez Gminę.

Na terenie Gminy zlokalizowano 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP w Białej i w Młynisku ujęte zostały w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Wszystkie OSP współorganizują międzygminne zawody sportowo-pożarnicze, dożynki, festyny oraz akcje charytatywne.

Tab. 19. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Biała

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
Ochotnicza Straż Pożarna w Białej	Biała Rządowa 97A, 98-350 Biała	tak
Ochotnicza Straż Pożarna w Brzozie	Brzoza 2, 98-350 Biała	nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Łyskorni	Łyskornia 37, 98-350 Biała	nie
Ochotnicza Straż Pożarna Młynisko	Młynisko 43, 98-350 Biała	tak
Ochotnicza Straż Pożarna w Naramicach	Naramice 48, 98-350 Biała	nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Wiktorowie	Wiktorów 34, 98-350 Biała	nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Zabłociu	Zabłocie 1, 98-350 Biała	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Otoczenie wewnętrzne Gminy

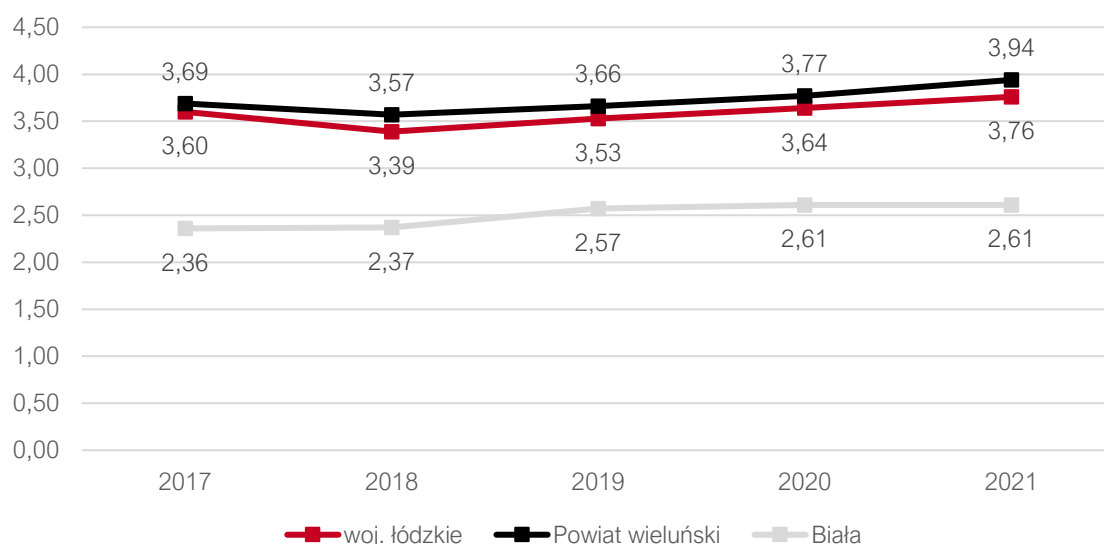
Na terenie Gminy Biała działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje, angażujące mieszkańców i działające na rzecz wspólnego dobra, rozwoju Gminy i samych uczestników. Są to m.in.:

- Ochotnicze Straże Pożarne w Białej, Brzozie, Łyskorni, Młynisku, Naramicach, Wiktorowie i Zabłociu,
- Stowarzyszenie „Stop wiatrakom w gminie Biała”,
- Koło Gospodyń Wiejskich Biała,
- Koło Gospodyń Wiejskich Łyskornia,
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Młynisko,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wiktorów,

- Koło Gospodyń Wiejskich Zabłocie,
- Koło Gospodyń Wiejskich Naramice,
- GLKS Gminy Ludowy Klub Sportowy Biała,
- LZS Ludowy Zespół Sportowy Młynisko,
- LKS Ludowy Klub Sportowy Łyskornia.

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik obrazujący liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców Gminy Biała. Wartość wskaźnika od 2017 roku powoli, lecz systematycznie rosła. W latach 2020-2021 wskaźnik uległ stagnacji. W całym badanym okresie wskaźnik dla Gminy był znacznie niższy od wskaźnika przypisanego powiatowi wieluńskiemu oraz województwu łódzkiemu. Wskaźnik dla powiatu utrzymuje się na minimalnie wyższym poziomie niż wskaźnik dla całego województwa.

Ryc. 25. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Biała na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Otoczenie zewnętrzne Gminy

Gmina Biała jest członkiem stowarzyszenia międzygminnego. Jest to Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka”, zrzeszające 10 gmin województwa łódzkiego. W skład LGD wchodzi: Gmina Biała, gmina Brąszewice, gmina Brzeźno, gmina Czarnożyły, gmina Mokrsko, gmina Ostrówek, gmina Skomlin, gmina Wieluń, gmina Wróblew oraz gmina Złoczew. Z wyjątkiem Wielunia i Złoczewa, będącymi gminami miejsko-wiejskimi, pozostałe 8 gmin należy do grupy gmin wiejskich. „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka” obejmuje swoim zasięgiem obszar 176,2 km², który zamieszkiwany jest przez ok. 56,5 tys. osób.

Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności opracowywanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, promocję

obszarów położonych w gminach członkowskich, mobilizowanie ludności lokalnej do wzięcia aktywnego udziału w zrównoważonym rozwoju obszaru, upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją społeczeństwa lokalnego, podejmowanie inicjatyw i działań w zakresie pobudzenia aktywności lokalnej, pozyskiwania partnerów i źródeł finansowania, rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, poprawę estetyki miejscowości i bezpieczeństwa mieszkańców, edukację estetyczno-artystyczną, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu, przeciwdziałanie uzależnieniom (alkoholowym i narkotycznym) i patologiom społecznym, propagowanie zdrowego trybu życia i promocję zdrowia, ochrony środowiska naturalnego oraz zachowania dziedzictwa kulturowego.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna dla mieszkańców z terenu Gminy Biała zapewniana jest przez Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Białej, który prowadzi przedsiębiorstwo pn. Ośrodek Zdrowia w Białej, w skład którego wchodzi Przychodnia w Białej Parceli 11 z komórkami organizacyjnymi:

- Poradnia Lekarza POZ,
- Poradnia Lekarza POZ dla dzieci,
- Poradnia ginekologiczno-położnicza,
- Gabinet diagnostyczno-zabiegowy,
- Poradnia rehabilitacyjna,
- Punkt szczepień,
- Punkt pobrań materiałów do badań laboratoryjnych,
- Pracownia fizjoterapii,
- Gabinet pielęgniarstwa podstawowej opieki zdrowotnej,
- Gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- Gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej.

Na terenie Gminy działa też prywatny gabinet stomatologiczny.

Ponadto w Białej znajdują się dwie apteki – Apteka w miejscowości Biała-Parcela pod numerem 11 oraz Punkt Apteczny Panaceum w miejscowości Biała Druga pod numerem 40.

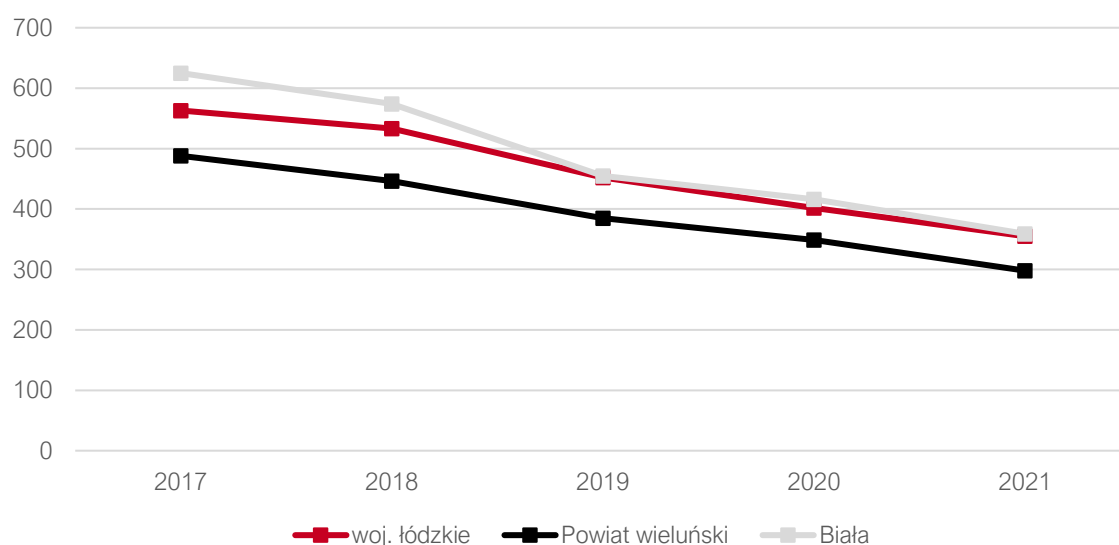
Najbliższa stacja pogotowia zlokalizowana jest w Wieluniu na ul. Szpitalnej 16 w odległości 11 km od siedziby Gminy. Druga najbliższa stacja pogotowia zlokalizowana jest w Wieruszowie na ul. Warszawskiej 104. Jest ona oddalona od siedziby Gminy o ok. 23 km. Ponadto w Sokolnikach stacjonuje Zespół Ratownictwa Medycznego, gdzie stacjonuje karetka pogotowia ratunkowego.

Gmina w zakresie realizacji programów profilaktycznych współpracuje z Samodzielnym Publicznym Zakładem Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Białej-Parceli.

Za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Biała odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany pod adresem Biała Druga 4B. Ośrodek świadczy pomoc osobom i rodzinom na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w formie finansowej i niefinansowej. Zapewnia pracę socjalną, odpowiada za realizację świadczeń rodzinnych i opiekuńczych, funduszu alimentacyjnego, Karty Dużej Rodziny, a także za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i realizację zadań zleconych na podstawie odrębnych ustaw.

Na wykresie poniżej przedstawiono porównanie wskaźnika liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2021. Od roku 2017 dostrzec można tendencję spadkową dla wskaźnika zarówno w Gminie, powiecie, jak i województwie. Wartość wskaźnika dla Gminy od 2017 roku utrzymuje się powyżej jego wartości dla powiatu wieluńskiego oraz województwa łódzkiego.

Ryc. 26. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Biała na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym Gminy, nałożonym przez ustawę z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1234 z późn.zm.). Gmina posiada na stanie jedno mieszkanie komunalne.

ANKIETA Strategia Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030

Szanowni Państwo,
W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Biała na lata 2023-2030,
zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.
Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą
zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli.

W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						

Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Estetykę swojej gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wypożyczenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						

Edukacja i kultura						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ budowa / poprawa jakości dróg
- ☐ budowa / poprawa jakości chodników
- ☐ rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury sportowej
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz systemów i oczyszczania ścieków
- ☐ budowa sieci gazowej
- ☐ rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu – sieć światłowodowa
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu – sieć komórkowa
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ promocja gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli i długości ich pracy
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój kultury
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ koła zainteresowań dla poszczególnych grup wiekowych / zawodowych / społecznych
- ☐ pomoc psychologiczna dla mieszkańców gminy, dostosowana do potrzeb różnych grup społecznych
- ☐ inne (jakie?)

.....

.....

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- ☐ uczeń/student
- ☐ rolnik
- ☐ przedsiębiorca
- ☐ osoba pracująca
- ☐ osoba bezrobotna
- ☐ emeryt / rencista
- ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem gminy

Zamieszkanie:

Jestem mieszkańcem sołectwa:

- ☐ Biała Pierwsza
- ☐ Biała Druga
- ☐ Biała Kopiec
- ☐ Biała Parcela
- ☐ Biała Rządowa
- ☐ Brzoza
- ☐ Janowiec
- ☐ Kopydlów
- ☐ Łyskornia
- ☐ Młynisko Pierwsze
- ☐ Młynisko Wieś
- ☐ Naramice
- ☐ Radomina
- ☐ Rososz
- ☐ Śmiecheń
- ☐ Wiktorów
- ☐ Zabłocie

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
I.I. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią	Zachowanie ładu przestrzennego w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, w szczególności miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego				
	Wyznaczanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową				
	Dążenie do zwiększenia dostępności przestrzennej, w tym transportu zbiorowego				
	Rozbudowa i modernizacja gminnych obiektów i budynków użyteczności publicznej zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego				
	Poprawa walorów estetycznych przestrzeni publicznej i miejscowości				
I.II. Wysokiej jakości infrastruktura sieciowa i techniczna	Współpraca z zarządami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy, budowy, bezpieczeństwa				
	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, w tym ścieżek rowerowych i chodników, a także zwiększenie bezpieczeństwa przy przejściach dla pieszych, m.in. poprzez montaż sygnalizacji świetlnej, barierek, itp.				
	Poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych				
	Montaż energooszczędnego i ekologicznego oświetlenia publicznego				
	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z rozwijającą się zabudową mieszkaniową				
	Modernizacja stacji uzdatniania wody				
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji Białta i poza nią				
	Współpraca z operatorami sieci energetycznej oraz sieci światłowodowej				
I.III. Bezpieczni mieszkańcy i środowisko	Wspieranie służb ratowniczych, w szczególności jednostek OSP w zakresie wyposażenia w odpowiedni sprzęt w celu zapewnienia mobilności i zdolności operacyjnych				
	Przystosowywanie do zmiany klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami				

	Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją				
	Działania w zakresie urządzeń wodnych i tworzenie obiektów małej retencji				
	Doradztwo i/lub działania edukacyjne w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i prawidłowego gospodarowania odpadami				
	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, krajobrazu oraz różnorodności biologicznej				
	Rozwój i zachowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury				
I.IV. Wysoka efektywność energetyczna i czyste powietrze	Poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza odpowiedzialnych za powstawanie zjawiska tzw. niskiej emisji				
	Rozwój infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE				
	Realizacja projektów parasolowych na rozwój fotowoltaiki				
	Przeprowadzanie dalszej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i wspieranie mieszkańców w termomodernizacji budynków mieszkalnych i prywatnych				
	Podejmowanie działań służących podniesieniu świadomości ekologicznej mieszkańców				
	Współpraca z gminami ościennymi w zakresie utworzenia klastra energetycznego				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzi alna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
II.I. Zwiększona aktywność inwestycyjna i możliwości uzyskania zatrudnienia	Tworzenie dobrych warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw skutkujący rozwojem gospodarczym oraz zwiększeniem liczby miejsc pracy				
	Dążenie do pozyskania nowych przedsiębiorców				
	Wdrażanie instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji i zdobywaniu doświadczenia zawodowego mieszkańców, w szczególności osób młodych				
	Wspieranie i aktywizacja mieszkańców pozostających długotrwale bez zatrudnienia				
II.II. Rozwinięta oferta rekreacyjno-wypoczynkowa i zachowane dziedzictwo lokalne	Rozwój turystyki aktywnej i rekreacji w oparciu o potencjał krajobrazowy, w tym rozbudowa szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej				
	Tworzenie nowych i modernizacja istniejących miejsc wypoczynku i rekreacji				
	Rozwój bazy turystycznej, w tym w szczególności agroturystyki i ekoturystyki				
	Wspieranie rozwoju folkloru, w tym gminnych zespołów i grup śpiewaczych				
	Krzewienie tożsamości lokalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i historyczne				
	Promocja produktów lokalnych we współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich				
	Promocja obrzędów lokalnych we współpracy z zespołami folklorystycznymi				
	Zorganizowanie cyklicznej imprezy charakterystycznej dla Gminy i wyróżniającej ją, np. „Święto Jabłka”				
	Promocja Gminy poprzez organizację imprez (tj. dożynki, festyny, wydarzenia kulturalne i sportowe) oraz gminne zabytki, w szczególności kościoły wieluńskie				
II.III. Wzmocniony sektor rolniczy i przemysł rolno-spożywczy	Wspieranie tworzenia gospodarstw ekologicznych oraz produkcji żywności wysokiej jakości: ekologicznej, tradycyjnej, regionalnej				
	Wspieranie modernizacji i restrukturyzacji gospodarstw rolnych, w tym gospodarstw rodzinnych				
	Wspieranie innowacji w rolnictwie				
	Wzmacnianie pozycji producentów rolnych w kontaktach z odbiorcami				
	Promocja i wspieranie dystrybucji lokalnych produktów				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
III.1. Bogata oferta usług społecznych	Tworzenie i zapewnianie mieszkańcom nowych usług opiekuńczych i aktywizacji, skierowanych w szczególności do osób starszych				
	Utworzenie Dziennego Domu Pobytu				
	Rozwój usług opiekuńczych skierowanych w szczególności do osób samotnych i niesamodzielnych				
	Dążenie do powstawania podmiotów ekonomii społecznej, takich jak CIS, KIS, WTZ, ZAZ				
	Organizacja transportu dla osób niesamodzielnych, starszych i z niepełnosprawnością				
	Usuwanie barier architektonicznych ograniczających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami				
	Wprowadzanie racjonalnych rozwiązań zgodnych z ustawą o zapewnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami				
	Dążenie do zwiększenia dostępności opieki medycznej				
	Współpraca z placówkami medycznymi w zakresie informowania o dostępnych badaniach profilaktycznych poprzez system teleinformatyczny				
	Zwiększenie zasięgu informacyjnego dotyczącego realizowanych programów profilaktycznych				
	Organizowanie spotkań/szkoleń w temacie profilaktyki zdrowotnej				
	Nawiązanie współpracy z lekarzami specjalistami				
	Wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej				
	Udostępnianie nowych e-usług publicznych oraz poprawa funkcjonalności i dostępności on-line usług już istniejących				
	Podnoszenie kompetencji pracowników Urzędu Gminy oraz placówek wspierających mieszkańców				

III.II. Równy dostęp do wysokiej jakości edukacji, opieki przedszkolnej i żłobkowej	Rozwój bazy infrastrukturalnej żłobków, przedszkoli i szkół wraz z wyposażeniem wspierającym rozwój uczniów				
	Rozwój bazy sportowej przy szkołach				
	Poprawa jakości edukacji w placówkach wychowania przedszkolnego i szkołach				
	Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi				
	Podnoszenie kompetencji kadry szkół i placówek systemu oświaty i wychowania przedszkolnego				
	Zacieśnienie współpracy i wymiana doświadczeń między placówkami oświaty				
	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży dostosowanych do ich potrzeb i zainteresowań				
	Zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów gminnych szkół				
	Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności sportowej				
III.III. Aktywizacja kulturalno-sportowa oraz integracja mieszkańców	Rozszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu				
	Tworzenie centrów sołeckich				
	Powołanie animatora kultury i sportu				
	Rozwój nowych dziedzin sportowych uprawianych na terenie Gminy				
	Rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowej				
	Wspieranie rozwoju międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy w zakresie kultury i sportu oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach				
	Wspieranie funkcjonujących organizacji pozarządowych i zachęcanie do tworzenia nowych				
	Zachęcanie mieszkańców do organizacji inicjatyw oddolnych i angażowania się w życie i rozwój gminy				